

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a společenských věd

Feminismus a čarodějnické procesy

Bakalářská práce

Autor: Denisa Dostálová
Studijní program: B 6101 Filozofie
Studijní obor: Filozofie a společenské vědy
Forma studia: Prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Martin Paleček Ph.D.

Hradec Králové, 2019

Zadání bakalářské práce

Autor:	Denisa Dostálová
Studium:	F15BP0047
Studijní program:	B6101 Filozofie
Studijní obor:	Filozofie a společenské vědy
Název bakalářské práce:	Feminismus a čarodějnické procesy
Název bakalářské práce AJ:	Feminism and Witch Trials

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tématem této bakalářské práce je shrnutí analýz a kritik čarodějnických procesů vypracovaných z feministické perspektivy. V práci půjde tedy nejen o krátké shrnutí vývoje čarodějnických procesů, ale hlavně shrnutí přístupu feministických historiček. Práce si klade za cíl prozkoumat fenomen honů na čarodějnice, faktických i teoretických opor pro jejich konání. Primárním tématem je přístup k tomuto fenomenu z pozic feministického hnutí.

GINZBURG, Carlo. Benandanti: Čarodějnictví a venkovské kultury v 16. a 17. století. Argo, 2002.
MUCHEMBLED, Robert a spol. Magie a čarodějnictví v Evropě od středověku po současnost. Volvox Globator, 1997. BEHRINGER, Wolfgang. Witches and witch-hunts: a global history. Polity, 2004. BOCK, Gisela. Ženy v evropských dějinách: od středověku do současnosti. NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2007. SPENGER, I., and H. INSTITORIS. "Malleus Maleficarum." Kladivo na čarodějnice. Levné knihy, 2010. MRÁČEK, Pavel. Upalování čarodějnic a inkvizice, mýtus nebo skutečnost, Olomouc: Matice Cyrilometodějská. KOČÍ, Josef. Čarodějnické procesy: z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16.-18. století. Horizont, 1973. GERALD B. Gardner: Moderní čarodějnictví. GRADA Publishing 2009, ISBN 978-80-247-3218-3. CAVE, Janet - Kartery A. duMond. Čarodějky a čarodějnictví. Amsterdam: Time-Life Books 1990. MAIELLO, Giuseppe. Vampyrismus a Magia posthuma. 2014.

Garantující pracoviště:	Katedra filosofie a společenských věd, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Martin Paleček, Ph.D.
Oponent:	Mgr. et Mgr. Iva Svačinová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	6.4.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny i literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Denisa Dostálová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Martinu Palečkovi. Ph.D. za odborné vedení, vstřícnost, cenné poznámky a rady při zpracování mé bakalářské práce.

Denisa Dostálová

Anotace

DOSTÁLOVÁ, Denisa. *Feminismus a čarodějnické procesy*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019, 51. s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zabývá problémem feminizmu a čarodějnických procesů. Teoretická část se zaměřuje na vývoj čarodějnictví, wiccanskou víru, novopohanství a v neposlední řadě přibližuje feminizmus jako takový. Hlavní cílem bakalářské práce je přiblížit životní styl vyznavačů wiccy a ukázat jejich propojení s feminizmem. Není opomenuta ani problematika pohanství, přičemž je tato kapitola rozdělena na dvě části, které jsou porovnány v závěru práce.

Klíčová slova: čarodějnictví, wicca, novopohanství, feminizmus

Annotation

DOSTÁLOVÁ, Denisa. *Feminism and Witch Trials*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2019, 51.pp. Bachelor Degree Thesis.

Bachelor degree thesis deals with the problem of feminism and witchcraft processes. It focuses on the development of witchcraft, Wiccan faith, neo-paganism and last but not least feminism. The main goal of the bachelor degree thesis is to describe the lifestyle of the wicca confessors and show their connection with feminism. The issue of paganism is not omitted, and this chapter is divided into two parts, which are compared at the end of the thesis.compare.

Keywords: witchcraft, wicca, neopaganism, feminism

OBSAH

1. ÚVOD	7
2. VÝVOJ ČARODĚJNICTVÍ	8
2.1. Salemské procesy v Americe	18
2.2. Historie čarodějnictví v Evropě.....	9
2.3. Čarodějnické procesy ve Velké Británii.....	11
2.4. Losinské a šumperské procesy	13
2.5. Kladivo na čarodějnice a bula <i>Summis desirantes affectibus</i>	21
3. WICCA	24
3.1. Kdo je wicca?.....	24
3.2. Wicca a její představitelé	27
3.3. Rituály a svátky	33
4. NOVOPOHANSTVÍ.....	35
4.1. Novopohanství v České Republice	37
4.2. Novopohanství ve světě	38
5. FEMINIZMUS	39
5.1. Významná feministická hnutí a slavné představitelky	40
5.2. Hnutí Wicca a feminismus	42
6. ZÁVĚR	43
PRAMENY	45

1. ÚVOD

Bakalářská práce představuje fenomén čarodějnických procesů, historický kontext jejich vzniku i feministickou analýzu. Práce přibližuje vývoj čarodějnictví a jeho výskyt ve světě i čarodějnické procesy, jež se odehrávaly na území Evropy. Bakalářská práce pojednává zejména o procesech ve Velké Británii, ale také zmiňuje losinské a šumperské procesy. V neposlední řadě jsou popsány procesy v Salemu, který se nachází v USA. Práce se dále zabývá novopohanstvím, směrem, který se řadí buď k proudům New Age¹, nebo obnovené pohanské tradici.² Podrobněji se práce zabývá hnutím wicca a jeho spojením s feminizmem. Rovněž je zde přiblížen feminizmus jako takový a v jeho souvislosti jsou v práci zmíněny významné ženy či skupiny z tohoto období.

Zmínky o čarodějnictví můžeme nalézt již ve starověkém Řecku. Rozdíl mezi starověkem, evropským středověkem a raným novověkem spočívá především v postoji, který společnost k čarodějnicím zaujímal. Ve starověku měla určitá část společnosti vůči čarodějnictví respekt. Někteří lidé si k čarodějnicím chodili pro rady, jiní se jim naopak zcela vyhýbali. Ve starověku neprobíhaly čarodějnické procesy plné mučení a vynucených přiznání. V raném novověku se lidé čarodějnic báli, protože mohli být snadno inkvizitory obviněni z čarodějnictví. Inkvizitoři se dopouštěli takového obvinění zejména pro svůj vlastní prospěch. Příkladem byl případ Sattlerových. Po obvinění celé rodiny proběhlo zabránění majetku ve prospěch tribunálu.³ Udání bývalo většinou vynucené a přicházelo od členů soudního tribunálu, kteří chtěli zkonfiskovat majetek obviněných.⁴

Důležitou částí práce je rozbor novopohanského hnutí wicca. Nejprve je hnutí v práci obecně analyzováno a poté je věnována pozornost feministickým názorům, kterými jsou wiccanisté všeobecně známí. Za důležitý fakt je pokládáno to, že muži hlásící se k tomuto hnutí, mají stejné postavení jako ženy, proto jsou jeho členové často řazeni k feministkám. Existují ale i výjimky, např. Dianic Wicca, ve kterém mají ženy vyšší postavení než muži. Čarodějnice a čarodějníci se v současnosti stále skrývají a navracejí se k novopohanským

---

¹ VÁCLAVÍK, David: *Sociologie nových náboženských hnutí*, Masarykova univerzita, Brno, 2007, s. 117.

² LUŽNÝ, Dušan: *Nová náboženská hnutí*. Brno: Vzdělávací a poradenské centrum MU, 2005, s. 98.

³ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16. - 17. století*. Praha: Svoboda, 1986, s. 190–191.

⁴ Tamtéž, s. 190–191.

tradicím. V souvislosti s tímto tématem jsou uvedeni významní představitelé a wiccanské rituály. Mezi laickou veřejností není wiccanské hnutí příliš rozšířené. Lidé většinou o wicca buď nikdy neslyšeli, nebo si pod tímto pojmem představují čarodějnice, které vyvolávají d'ábla a zabíjejí děti v lesích za svitu měsíce. Hnutí wicca se ve velké míře věnuje současná televizní i filmová tvorba. Spisovatelé wiccu pozitivně zpracovávají ve svých knihách a zobrazují ji jako novodobou čarodějnici, která je na straně dobra a pomáhá lidem. Více je hnutí definováno v následujících kapitolách bakalářské práce.

2. VÝVOJ ČARODĚJNICTVÍ

Čarodějnice jsou v západním kulturním světě považovány za osoby, které mohou ovládat černou i bílou magii. Mají schopnost uhranout dobytek či zničit úrodu. Jiné čarodějnice naopak lidem pomáhají. Jedná se buď o bylinkářky či porodní báby. Vše fungovalo až do 13. století, kdy byla založena inkvizice. Hlavním důvodem bylo ale upevnění církevního postavení.⁵

Čarodějové a čarodějnice se vyskytují již v antickém Řecku. Nejznámější z nich byla mocná čarodějnice Kirké, která vystupovala v Homérově Odysseji. Kirké byla dcerou boha Héliá a Persy či titánů Okeana a Téthys a žila na ostrově Aiaia.⁶ Porodila Odysseji syna Télegona, jenž zabil svého vlastního otce. Když zjistil, že zabitý muž je jeho otec, vzal bezvládné tělo na ostrov Aiai a společně s Kikré ho pohřbil. Télegon si později vzal svou nevlastní matku Penelope. Kirké je považována za bájnou bytost, ale mohlo jít taktéž i o osobu skutečnou. Toto je důkaz, že víra v čarodějnice byla běžná již v antické době.⁷ Kromě Kirké se v antickém Řecku vyskytuje Médea, princezna a čarodějnice. Médea byla dcerou krále Aiétese, kterému pomohla ochránit zlaté rouno a zároveň vyčarovala obřího ještěra, jenž měl zlaté rouno střežit. Médea pomohla svými kouzly k útěku statečnému

---

⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Sociologická encyklopedie: Čarodějnice* [online]. [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C4%8Carod%C4%9Bjnice>

⁶ PETIŠKA, Eduard. *Staré řecké báje a pověsti*. Education, 1969. S. 154–157.

⁷ SLEZÁK, Milan. *Odyssea? Kirke už má toho vzdychání až po krk a balí hrdinovy svršky. IRozhlas: Rčení pod rentgenem* [online]. Praha, 2018, 5.10.2017, 1 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/rceni-pod-rentgenem-milan-slezak-odyssea_1710150713_mls

Iásónovi, který ji za to slíbil, že ji pojme za manželku. Iáson svůj slib ale nedodržel a Médea uprchla na letícím voze taženým drakem.⁸

2.1. Historie čarodějnictví v Evropě

Hony na čarodějnice v Evropě byly nejpočetnější v 16. – 17. století. Ovšem počátky zaznamenáváme již ve století 14.⁹ V tomto období se utváří všeobecná teze, že čarodějnice jsou špatné a provádí spiknutí proti křesťanskému obyvatelstvu.¹⁰ Jejich praktiky obsahovaly paktování s ďáblem, nebo pojidání a vaření dětí. Tato tvrzení byla rozšiřována i díky náhlému vzrůstu publikací o čarodějnictví. První čarodějnické procesy v Evropě probíhaly v Savojském vévodství, konkrétně v roce 1430 zde byl první masový hon na čarodějnice. V rámci zmíněného knížectví se objevuje zcela nová definice čarodějnictví, jež nyní zahrnovala kouzla, paktování s ďáblem, tělesný styk s ďáblem, čarodějnické sabaty, noční lety apod.¹¹ Původní hon na čarodějnice vzniká ovšem ve Francii a poté se přesouvá do Švýcarska.¹² Rané procesy byly charakteristické tím, že nehledě na pohlaví byli stíháni jak muži, tak ženy.¹³ Pozoruhodné je, že samotný Luther věřil v existenci čarodějnic a tímto zpečetil jejich osud pro budoucí generace. V 18. století končí oficiální hony na čarodějnice a ve většině zemí se začínají objevovat zákoníky, které je výslovně zakazují, čímž je staví mimo zákoníky, které s existencí čarodějnictví nepočítají. V některých evropských zemích ve 20. století stále docházelo k honu na čarodějnice na venkově, což bylo v této době již považováno za ilegální.¹⁴

V první polovině 16. století končí inkvizice v římsko-německé říši, stejně tak v některých zemích západní Evropy a pravomoc stíhat obžalované měl pouze světský soud. V zemích, kde měl dominantní roli papež, inkvizice neskončila a působila zde až do 18. století. Mezi takové země můžeme zařadit například Španělsko.¹⁵

---

⁸ PETIŠKA, Eduard. *Staré řecké báje a pověsti*. Education, 1969. S. 47–55.

⁹ DINZELBACHER, Peter. *Světice nebo čarodějky?* Praha: Vyšehrad, 2003, s. 113.

¹⁰ Starý zákon (Levitikus nebo kniha Přísloví: „Čarodějnice nenecháš na živu.“ Stejně tak zažitou víru v existenci č. v pozdní antice viz. Apulelův Zlatý osel.)

¹¹ FRANCEK, Jindřich. *Čarodějnice příběhy*. Praha: Paseka, 2005. ISBN 80-718-5697-5.

¹² MUCHEMBLED, Robert. *Magie a čarodějnictví v Evropě*. Praha: Volvox Globator, 1997, s. 87.

¹³ FRANCEK, Jindřich. *Čarodějnice příběhy*. Praha: Pasek, 2005. ISBN 80-718-5697-5. S. 4-5.

¹⁴ FERAON, Mike. *Hlas mučedníků: Beletrizovaná biografie jedné z klíčových postav historie křesťanství*. [online]. STEFANOS, 1986 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.hlas-mucedniku.cz/martin-luther.html>

¹⁵ FRANCEK, Jindřich. *Čarodějnice příběhy*. Praha: Pasek, 2005. ISBN 80-718-5697-5. S. 17-18.

Proti kacířství se ohradil papež Alexandr III. v rámci III. lateránského koncilu. Kacíři začali vystupovat veřejně, a tak byla vyhlášena klatba, která se vztahovala i na příznivce kacířů. V případě, že stíhaný člověk zemřel, nemohl být pohřben na křesťanském hřbitově a nebylo možné za něj sloužit zádušní mši.¹⁶ Alexandrův nástupce Lucius III. vymohl u císaře Friedricha I. Babarossy dekret bojující proti kacířství.¹⁷ Vydání tohoto dekretu byl první krok pro zahájení pronásledování čarodějnic. Až papež Inocenc III., který byl papežem na přelomu 12. a 13. století, se intenzivněji zaměřil na boj proti kacířům.¹⁸

Na počátku středověku se zločiny trestaly na principu obžaloby odvozené dle římského práva. Obžalobu mohla vznést pouze oběť, příbuzní nebo šlechta. Obžalovaní se očistili pomocí božího soudu, anebo prostřednictvím svědectví. Změna nastala v průběhu 12. století, kdy tresty byly posuzovány církevními soudci, kteří začali postupovat proti podezřelým pomocí své úřední moci. Na konci 12. století se v této problematice rozmohlo pátrání po obviněných na základě falešných informací.¹⁹

Papež Řehoř IX., zakladatel papežské inkvizice, začal ve 13. století s pronásledováním čarodějnic a vyslal na území Německa inkvizitora Konrada von Marburga, jenž měl nejen pronásledovat údajné kacíře, ale také vyhladit následovníky čarodějnictví a uctíváče d'ábla.²⁰

Hony na čarodějnice od 16. století spadaly pod světské právo, což znamená, že začaly vznikat zákony sjednocující všechny úkony, které nad čarodějnicemi mohly být provedeny. Hon na čarodějnice byl doménou především křesťanské církve.²¹ Papež Klement VIII. (konec 16. a začátek 17. století) odebral světským soudům pravomoc nad čarodějnickými procesy a svěřil ji římské inkvizici. V papežském Římě také proběhlo několik poprav. Většina poprav obžalovaných ale proběhla ve Francii, nebo na území Německa a Švýcarska. Papežští inkvizitoři měli racionální přístup k čarodějnictví, což se projevilo v postupování soudu v jednotlivých případech. Jakmile se objevila žaloba, která se týkala čarodějnictví,

---

¹⁶ GIVEN, J. B. *Inkvizice a středověká společnost*. Neratovice: Verbum Publishing s.r.o., 2008. ISBN 978-80-903920-0-7. S. 52.

¹⁷ RYŚ, Grzegorz. *Inkvizice*. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1089-9. S. 53-54.

¹⁸ LAMBERT, Malcolm. *Středověká hereze*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-291-7. S. 139.

¹⁹ GIVEN, J. B. *Inkvizice a středověká společnost*, Neratovice: Verbum Publishing s.r.o., 2008. ISBN 978-80-903920-0-7. S. 40-41.

²⁰ RALPH-LEWIS, Brenda. *Temná historie papežů*. Praha: DEUS, 2009. ISBN 978-80-87087-94-7. S. 97.

²¹ FRANCEK, Jindřich. *Čarodějnice příběhy*. Praha: Pasek, 2005. ISBN 80-718-5697-5. S. 185.

byl nejdříve povolán expert. Ten měl za úkol zkoumat, zda nelze příčinu přirozeně vysvětlit. V případě, že expert prohlásil, že provinění nemá magickou podstatu, řízení bylo zastaveno. Pokud sdělil, že příčina nelze vysvětlit přirozeně, povolal soud dalšího experta a pokud i on souhlasně prohlásil, že příčina má magickou podstatu, byla obviněná osoba předvolána před soud. Obžalovaný nebyl mučen ani uvězněn, ale měl právo na advokáta. Nebyla-li prokázána jeho vina, bylo po přísaze obviněného řízení ukončeno. V případě, že soud vinu prokázal, musel obžalovaný přísahat, že se všech praktik spojených s černou magií zřekne. Odmítnutí přísahy znamenalo vězení v řádu měsíců nebo let. Tímto způsobem byla vedena inkvizice v Papežském státě a v zemích, kde byla respektována pravomoc římské inkvizice. Na západě nacházíme více případů než na východě, kde se působila hlavně pravoslavná církev. V pravoslavné církvi bylo pronásledování čarodějnic výjimečné.²²

2.2. Čarodějnické procesy ve Velké Británii

V 16. století byla Anglie vysoce vyspělá země, přesto na venkově probíhalo pronásledování čarodějnic a odsuzovány byly především starší ženy. Myšlenka čarodějnictví, tedy uzavírání smluv mezi čarodějnicí a ďáblem, přišla do Anglie z kontinentu. Čarodějnice zde trestaly oběšením, oproti tomu na kontinentu se spíše upalovalo.²³ V 15. století se ovšem v Anglii za krále Richarda III. objevilo několik udání, kde figuroval pojem čarodějnictví. Sám král obvinil několik svých odpůrců z čarodějnictví, ale s tímto obviněním ovšem neuspěl.²⁴

Od dob Tudorovců začalo být stíhání čarodějnic veřejně známo. Jindřich VIII. v roce 1542 vynesl takový zákon, který mu umožňoval, aby král mohl své manželky obžalovat z čarodějnictví. Následně je nechal popravit. Snadno se tímto způsobem mohl zbavovat svých nepřátel. Výše uvedenou praktiku od něho převzala jeho dcera, budoucí královna, Alžběta I.²⁵, jež byla v pronásledování čarodějnic o něco více důslednější než její otec. V roce 1563 předložila v parlamentu zákon, který se vztahoval k čarodějnickému spiknutí.

---

²² FRANCEK, Jindřich. *Čarodějnice příběhy*. Praha: Pasek, 2005. ISBN 80-718-5697-5. S. 185.

²³PURKISS, Diane. *The witch in history: early modern and twentieth-century representations*. London – New York: Routledge, 1996, s. 8.

²⁴ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. Praha: Svoboda, 1986. s. 87.

²⁵GUILEY, R. E. *Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví*, 1. vyd. Praha: Olympia, 1997, ISBN 80-7033-432-0. s. 67.

Tento zákon ovšem měl politický a mocenský podtext, díky čemuž bylo zbavování nepřátel pro královnu mnohem snazší.²⁶

Matthew Hopkins a jeho pomocník John Stearm byli největšími lovci čarodějnic v Anglii a jejich zásluhou se s pomocí nevědomosti a pověrčivosti venkovanů popravilo 230 osob.²⁷ Hopkins vymyslel vlastní obdobu vyslýchání místo klasického mučení. Svým vězňům neposkytl jídlo a nedovolil jim spát. Ti brzy podlehli nátlaku a přiznali se k tomu, že jsou stoupenci ďábla a páchají čarodějnictví. Hopkins a Stearm na tělech obžalovaných hledali znamení ďábla, např. jizvy, znamínka, bradavice nebo pigmentové skvrny a další.²⁸

John Stearm byl kat, který se specializoval na píchání šídla do lidských orgánů a genitálií. Matthew Hopkins byl synem puritánského kněze a advokátem v Essexu. Jejich první obětí se stala Elizabeth Clark. Při jejím zatčení a prohlídce těla našli dozorcí tři bradavice, byly podle inkvizitorů poznávacím znamením čarodějnic. Po pěti dnech psychického týrání se Elizabeth Clark přiznala k tomu, že je čarodějnice a při výslechu udala dalších pět žen. Trest smrti byl vynesen 29. července 1645. Smrtí skončil život 29 obviněných. Hopkinsovi postupně přibývalo práce, a proto si najal několik pomocníků. Na rozdíl od losinckých a šumperských procesů se tito lovci čarodějnic zabývali obviňováním nejchudších, starých či trestaných lidí. Hopkins spolu se svým spolupracovníkem Stearnem cestovali po celé Anglii a byli zváni do různých měst a vesnic. Hopkins byl velmi schopný řečník a díky obavám lidí, kteří měli inkvizitorovi strach odporovat, vždy jeho služby využili. Další Hopkinsův trik byl v doprovodu žen, které s ním cestovaly, aby dosvědčily jeho činy. Jak již bylo zmíněno výše, v Anglii nebylo povoleno obviněné osoby mučit. Hopkins ale své oběti týral žízní, hladem a nedostatkem spánku. Do roku 1645 byly povoleny tzv. plavací testy. Test spočíval v tom, že byly údajné čarodějnice přivázány ke stoličce a hozeny do vody. Pokud vyplavaly, znamenalo to, že jsou spolčené s ďáblem a pokud nevyplavaly, tak byly sice nevinné, ale mrtvé. Tento trest vždy končil smrtí obviněného. Matthew Hopkins

---

²⁶ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. Praha: Svoboda, 1986. S. 88.

²⁷ GUILLEY, Rosemary E. *Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1997, ISBN 80-7033-432-0., s. 98.

²⁸ CAVE, J., *Čarodějky a čarodějnictví*, s. 79.

zemřel na tuberkulózu 12. srpna 1647, bylo mu pouhých dvacet sedm let, ale i za tak krátký čas stihl díky vykonstruovaným čarodějnickým procesům zabít více než 260 lidí.²⁹

2.3. Losinské a Šumperské procesy

Velké Losiny byly v době čarodějnických procesů pod vládou Angeliny Anny Sibylly, hraběnky z Galle. Žerotínské panství odolávalo protireformační katolické moci Habsburků, přestože na tomto panství velká část poddaných vyznávala evangelickou víru.³⁰

Arnold Engel, jezuitský kněz, si všiml neuspokojivého zastoupení katolické víry na šternberském panství, což ihned napsal v memorandu císaři Leopoldu I. Engel císaře upozorňuje i na severní Moravu, kde začíná převládat čarodějnictví a paktování s ďáblem. Engel uvádí, že důvodem je nevíra v katolickou církev a také nebožtíci, kteří nezemřeli v *dobré víře*, dále škodí lidem i dobytku. Císaři bylo doporučeno, aby zasáhl co nejdříve a potlačil neposlušnost poddaných. Této skutečnosti si začala všimnat například vrchnost, která díky čarodějnickým procesům měla možnost zkonfiskovat majetek obviněných.³¹

Počátky souvisí se ženou jménem Marina Schuchová z Vernířovic, jež chtěla uzdravit svou krávu. Kořenářka ji poradila, aby při svatém přijímání nespolkla hostii, ale schovala si ji a podala ji své krávě. Při tomto činu ji ale spatřil mladý muž, který to ihned řekl faráři Matyáši Eusebiu Leandru Schmidtovi. Farář tuto skutečnost dále sdělil Adamu Vinarskému z Kříšova, který byl vrchním hejtmanem žerotínského panství. Hejtman vše sdělil hraběnce z Galle, a ta dala souhlas k zahájení stíhání údajné čarodějnice. Sám Adam Vinarský vybral nechvalně proslulého Jindřicha Františka Bobliga z Edelstadtu.³²

Jindřich František Boblig z Edelstadtu, narozen roku 1611, nebo 1612 ve Slezsku, studoval ve Vídni práva, ale nikdy nezískal doktorát. V 17. století ovšem stačilo být kandidátem světského a kanonického práva k vykonávání advokátní a soudní moci. Roku 1687 byl pozván hraběnkou Annu Sibylou z Galle na žerotínské panství, kde měl působit

---

²⁹ B., Michal. *Matthew Hopkins: Krvavý inkvizitor, neoblomný advokát a hlavní lovec čarodějnic na Britských ostrovech: Nejznámější lovec čarodějnic, který se společně se svojí inkviziční četou neštítal ani těch nejbarbarštějších metod.* Refresher [online]. 2018, 17.09.2016 [cit. 2018-05-10]. Dostupné z: <https://refresher.cz/36335-Matthew-Hopkins-Krvavy-inkvizitor-neoblomny-advokat-a-hlavni-lovec-carodejnic-na-Britskych-ostrovech>

³⁰ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století.* Praha: Svoboda, 1986, s.187.

³¹ Tamtéž, s.188.

³² ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století.* s. 188.

jako inkvizitor. Do té doby jsou zmínky o jeho životě minimální. Při příchodu na panství měl mít údajně 40letou právnickou praxi. Do jeho praxe nejspíše patří i procesy, které byly ve Zlatých Horách (město, ležící na Jesenicku). V rámci tamějších procesů bylo upáleno 85 lidí. Jeho cílem nebylo zbavit obyvatelstvo ďáblových spojenců, ale obohatit se na majetku obžalovaných lidí.³³ Z čarodějnictví byli nejprve obviněni chudí venkované, později byli kvůli zabavování majetku terčem i bohatí měšťané. V roce 1694 byla činnost Bobliga zastavena. Sám Boblig, kterému v té době bylo již více než osmdesát let, dožil zaopatřen a stihl se dokonce oženit.³⁴

Zpět na začátek čarodějnických procesů, hraběnka byla původně proti používání mučení. Boblig ovšem pomocí lsti hraběnku přesvědčil, že prostřednictvím mučení může odhalit brzkou smrt svého bratra. Od této chvíle bylo mučení v čarodějnických procesech běžně využívaná praktika při vyslýchání obviněných. Mučení začínalo tím, že obviněný byl svlečen do naha a na jeho těle se hledala tzv. ďábelská stigmata. Následně dostal obviněný košili a dalším krokem byla prohlídka celé mučírny s jednotlivými nástroji určenými k mučení. Mnoho lidí po této prohlídce upadlo do psychického šoku, jenž byl poté umocněn po uplatnění určitých stupňů mučení i šokem fyzickým. Většina lidí se raději přiznala k čemukoliv.³⁵ Existují tři stupně tortury a v případě, že obviněný po jejich vykonání stále tvrdil, že je nevinný, měl být propuštěn a zbaven obvinění. Tato skutečnost záležela také na soudci, protože čarodějnické soudy zastávaly názor, že lidé, kteří jsou posedlí ďáblem, mají vyšší práh bolesti, a že mučení, které jim způsobují, je pouze jakýsi nástroj v boji proti ďáblu. Vždy před začátkem mučení byl obviněný seznámen se všemi mučícími nástroji.³⁶

První výslechy se čtyřmi obviněnými ženami z čarodějnictví začaly být prováděny 19. září 1678. Spisy byly odeslány k pražskému apelačnímu³⁷ soudu a 6. června téhož roku byly tři ženy obviněny a následně mučením přinuceny k doznání, přičemž čtvrtá žena

---

³³ PŘIKRYLOVÁ, Jana. *Inkvizice, popravy, tortury, soudnictví: Jindřich Boblig – také Češi měli svého inkvizitora* [online]. 2006-03-10 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://www.stastnezeny.cz/index.asp?menu=1010&record=4843>.

³⁴ AETIUS. *Červenobílí: Čarodějnické procesy na severní Moravě (1679-1694)* [online]. 2011-02-15 [cit. 2018-08-05]. Dostupné z: <http://cervenobili.cz/2913/carodejnicke-procesy-na-severni-morave-1679-1694/>.

³⁵ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. s. 189-190.

³⁶ SPURNÝ, František. *Vyvrcholení čarodějnických procesů v 17. století a jejich právní aspekty*. Zpravodaj 35. Ostrava 1966 s. 2; In DÜLMEN, Richard van. *Divadlo hrůzy: soudní praxe a trestní rituály v raném novověku*. Praha: Rybka Publishers, 2001. s.5. ISBN 80-861-8244-4.

³⁷ apelační soud = odvolací soud

zemřela ve vězení. Hraběnka z Galle měla přehled o celém procesu, ke kterému dala svolení, a tímto si Bobling otevřel cestu i do města Šumperk.³⁸

Kat odsouzeným ženám zavěsil okolo krku sáček se střelným prachem a tělo čtvrté ženy vykopal a nechal ho taktéž spálit. V průběhu mučení mnohdy ženy uváděly další jména, na základě, kterých mohlo pokračovat nové kolo honu na čarodějnice.³⁹ Před vánočními svátky byly obviněni manželé Stubenvohlovi. Manžel se ve vězení pokusil o sebevraždu. Koncem února 1680 bylo pět žen obviněno a posláno na smrt. Nejprve byly s'aty mečem a až poté upáleny, došlo k tomu v dubnu téhož roku.⁴⁰ Před svou smrtí obvinily další ženy z čarodějnictví, a to lazebnici Dorotu Biedermanovou, papírnici Barboru Gottlicherovou a staré ženy Barboru Kränickelovou a Kateřinu Rabovskou. Zmíněné ženy byly obviněny ze zneuctění hostie a z čarodějnických zločinů. Poprava proběhla 5. září v roce 1680.⁴¹

Boblig svůj vliv začal uplatňovat i na Karla Eusibiona, knížete z Lichtenštejna. Inkvizitor viděl značné příležitosti k obohacení se v Šumperku, který byl obýván bohatými měšťany. Kníže s tím původně nechtěl mít nic společného, ale poté co byl ujistěn, že ze své kapsy nemusí vydávat žádné peníze, dal Bobligovi svolení. Inkvizitor ho ubezpečil, že zkonfiskovaný majetek případně právě knížeti. Ve skutečnosti se většinu majetku rozdělil tribunál mezi sebe. Boblig byl známý tím, že vyslýchání i rozhodnutí o výši trestu velmi protahoval, což dělal s vedlejším úmyslem přilepšit si. Boblig pobíral denní plat, tedy čím více dnů, tím více peněz. Na příchod do Šumperku se systematicky a dlouho připravoval. Obžalovaným při mučení kladl otázky, které směřovaly na bohaté měšťany v Šumperku. Boblig se zaměřil především na nejbohatšího měšťana, a to na Kašpara Sattlera. Ve Velkých Losinách museli obžalovaní v průběhu mučení přiznat, že Marie Sattlerová (manželka Kašpara Sattlera) je mocná čarodějnice. Bobligovi se nelíbilo, že ve svém domě pořádají bujaré večírky, kterých se účastnili významní občané města. Ovšem i on s celým tribunálem často pořádal večírky, při kterých popíjeli pivo, víno a pálenku.⁴²

---

³⁸ KOČÍ, Josef. *Čarodějnické procesy: z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. až 18. století*. Praha: Horizont, 1973, s. 99–102.

³⁹ KOČÍ, Josef. *Čarodějnické procesy: z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. až 18. století*. Praha: Horizont, 1973, s. 103.

⁴⁰ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. s. 192.

⁴¹ KOČÍ, Josef. *Čarodějnické procesy: z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. až 18. století*. Praha: Horizont, 1973, s. 109.

⁴² ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. s. 190-191.

Šumperk Bobligovi poskytl nové přisedící v inkvizičním tribunálu. Prvním z nich byl rychtář František Ferdinand Gaup, purkmistr Jan Dominik Beck, městský písař a pozdější purkmistr Šebestián Flade. Gaup byl z těchto mužů nejvíce oddaný. Sám vystudoval práva a později pracoval jako notář a advokát. Stejně jako Boblig viděl v čarodějnických procesech možnost snadného nabytí majetku. Důkazem blízkosti k Bobligovi a také zapálenosti do procesů byl jeho plat. Dostával jeden zlatý, Boblig tři zlaté a ostatní členové 45 krejcarů za den. Jeden zlatý byl šedesát krejcarů.⁴³ Prvním procesem, který měl být na Šumperku proveden, byl proces s Marií Sattlerovou. Postupně však mělo dojít ke zničení celé rodiny, aby si nikdo nemohl nárokovat právo na majetek. Jak bylo uvedeno výše, Boblig toto skoncování s rodinou dlouho plánoval a měl nastrádaná svědectví, která si vynutil mučením. Po Sattlerových byly na řadě i další bohaté měšťanské rodiny.⁴⁴

Tomáš František König vystupoval proti čarodějnickým procesům, a hlavně proti Bobligovi již jako mladý farář. Roku 1680, tehdy mu bylo dvacet osm let, slyšel od obviněných větu: „*Ježíši, buď nám milostiv, ježto jsme z přinucení obvinily několik nevinných lidí.*“ Tato věta způsobila, že König začal proti Bobligovi pociťovat odpor. König byl také zpovědníkem prvních obětí losinských procesů. Na jeho popud spolu s farářem Matyášem Schmidtem a kaplanem Jiřím Antonínem Lachnitem sepsali protest proti soudci Bobligovi, jenž zaslali do Olomouce místnímu biskupovi. Následně se König a farář Bapsta obrátili se svými stížnostmi na losinského purkrabího Vraného, který byl Bobligovým blízkým spolupracovníkem. Na podzim roku 1680 začal soudce Boblig se systematickým očerňováním faráře Königa. Roznesl o něm, že porušil zpovědní právo, což je považováno za církevní prohřešek a prohlásil, že je čaroděj a stojí v čele čarodějnické skupiny. König měl u sebe schovanku, o které taktéž začaly kolovat pomluvy, že patří k čarodějnicím.⁴⁵

Spor nakonec vyústil v memorandum, které König sepsal a poslal biskupovi. Spis nazval: *Popis postupu, jaký zachovávají páni inkvizitoři*. Ostře se ohrazoval proti chování celého tribunálu, které bylo podle Königa v rozporu s Carolinou Karla V. Biskup naneštěstí vyhověl Bobligovi a zbavil faráře jeho funkce zpovědníka. Případ vyvrcholil tím, že byl

---

⁴³ Platidla: *Měna, která se u nás používala od dob vzniku železnic až dodnes* [online]. 2012-01-05 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <http://www.railian.com/historie/mena.html>

⁴⁴ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. s. 192.

⁴⁵ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. s. 192-195.

König biskupem přeložen na jiné místo, kde krátce poté umírá, čímž se vyhnul soudcově pomstě.⁴⁶

Po Sattlerových měl Boblig spadeno na Kryštofa Aloise Lautnera. Lautner byl duchovní a vážený měšťan v Šumperku. Kryštof Alois Lautner studoval latinskou školu v Olomouci, poté odešel do Vídně, kde studoval filosofii práva. Následně se uchýlil ke studiu teologie a přírodních věd ve Štýrském Hradci. V roce 1668 se vrátil zpět do Šumperka na naléhání svého přítele Kašpara Sattlera. Byl vlastníkem rozsáhlé knihovny, která čítala na 322 děl. Ve své sbírce měl i nekatolické a kacířské knihy, které ho dovedly ke shovívavosti vůči evangelíkům. Boblig nesouhlasil s tím, že pouze Olomoucký biskup může vydat Lautnera ke stíhání, proto se rozhodl osobně sbírat důkazy proti Lautnerovi. Lautner byl vylákán v srpnu roku 1680 svým bývalým spolužákem do Mohelnice, kde mu bylo předloženo obvinění, odkud byl převezen na hrad Mírov. Pět let byl vězněn, jelikož biskup nedal svolení k výslechu pomocí mučení. Boblig si musel vystačit pouze s psychickým nátlakem. V roce 1683 byl Lautner převezen do vězení v Mohelnici, kde během léta ve své cele trpěl nesnesitelnými horky, naopak v zimě extrémní zimou. Vězení bylo postaveno vedle školy. Nedostávalo se mu základní hygienické péče a velmi často ho nechávali nemytého a neoholeného, neboť měl u soudců vzbuzovat odpuzující dojem. Boblig stále nedostal povolení od biskupa pro stíhání Lautnera, mezitím ale obdržel 36 vynucených přiznání. V září roku 1685 biskup spolu s inkvizičním tribunálem došel ke konečnému obvinění. Biskup Kryštofa Lautnera byl zbaven kněžské hodnosti, a poté měl být upálen zaživa. V den jeho popravy byl doveden do kostela, kde byl zbaven svaté hodnosti a celou cestu vykřikoval, že je nevinný. Poté ho odveklí na hranici, kde mu dali pytlík se střelným prachem, který ho neměl usmrtit, ale pouze spálit vousy a vlasy. Tomuto procesu přihlíželo až dvacet tisíc lidí. Při upalování Lautner stále volal svatá jména a modlil se. Přihlízejícím mohl připadat spíše jako světec než jako spojenec ďábla.⁴⁷

Losinské procesy ukončil až zásah bratrů ze Žerotína, kteří se stali po své tetě, hraběnce z Gelle, majiteli panství. Odpor k tribunálu však postupně rostl i mezi poddanými, k čemuž dopomohl i ekonomický úpadek města. Šumperk a Velké Losiny byly údajně považovány

---

⁴⁶ Tamtéž, s. 195-196.

⁴⁷ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. Praha: Svoboda, 1986. S. 196.-208.

za města plná čarodějnic, proto s nimi ostatní města odmítala obchodovat. Poté, co se Boblig pokusil dostat do Olomouce a napadnout místí měšťanské obyvatelstvo, narazil. Olomoucí představitelé, Jáchym a Maxmilián ze Žerotína, se obrátili k císaři Leopoldovi a s jeho pomocí se jim podařilo ukončit činnost inkvizičního tribunálu. Tribunál byl vykázán a Bobling zbytek života vyžil z nabytého majetku v Olomouci.⁴⁸

2.4. Salemské procesy v Americe

V Americe čarodějnické procesy nebyly obvyklé, ale vše se změnilo s příchodem kolonistů a jejich rozdílnou kulturou. Postupně vzrůstal strach z d'ábla a prokletí čarodějnic i zde. V Salemu vše vyvrcholilo tím, že porota po vleklé zimě odsoudila skupinu lidí, kteří za tuto zkázu měli být údajně odpovědní. K tomuto neštěstí dopomohla také ekonomická stagnace, pomluvy mezi lidmi a probíhající lokální sváry. Stovky lidí byly obviněny z čarodějnictví a značná část z nich byla zavřena ve vězení. Zajímavé na zmíněném honu na čarodějnice bylo, že jak rychle začal, tak rychle skončil.⁴⁹

Odsouzeno bylo 19 lidí a zabito 18. Jednalo se především o lidi, kteří byli mučeni, aby se přiznali ke spolupráci s d'áblem, praktikování čarodějnictví a přivolání nemocí na lid Salemu.⁵⁰

Vše začalo tím, že dcera Samuela Parrise, Betty, vážně onemocněla. Samuel Parris byl puritanský předseda. Příběh se odehrál v zimě v roce 1692. Na této skutečnosti by nebylo nic zvláštního, pokud by symptomy, které měla, nebyly popsány v knize od Cottona Mathera – *Memorable Providences* a připisovány čarodějnicím spolčujících se s d'áblem. Panika se mezi lidmi rozšířila o to víc, když onemocněly další dvě mladé dívky. Přivolaný doktor jim svými léky nedokázal pomoci. Jediné vysvětlení, které v té době existovalo, bylo takové, že čarodějnice cíleně útočí na děti. Jednou z podezřelých se stala otrokyně Samuela Parrise, Tituba. Sousedka slyšela Titubu, jak mluví s dívkami o voodoo a čarodějnickém učení. Mezitím počet nemocných dívek rostl. Lidé začali být posedlí vidinou čarodějnic, které se údajně nacházely mezi nimi. Nemoc u dívek mohla propuknout i z toho důvodu,

---

⁴⁸ Tamtéž, s. 209. – 210.

⁴⁹ LINDER, Douglas. *The Witchcraft Trials in Salem: An Account*. [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.famous-trials.com/salem/2078-sal-acct>

⁵⁰ LINDER, Douglas. *Chronology of Events Relating To The Salem Witchcraft Trials*. Famous trials [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.famous-trials.com/salem/2075-asal-ch>

že mladí lidé nejsou tolik naklonění Bohu. Tibuta byla 25. února obviněna z čarodějnictví, na základě čehož v Salemu začíná hon na čarodějnice.⁵¹

Od 1. března tohoto roku soudci Jonathan Corwin a John Hathorne přijímali stovky udání na čarodějnice od většiny obyvatel Salemu. Vše by skončilo pokáráním, ovšem Tituba pod vlivem mučení promluvila. Uvedla, že ji začal navštěvovat jistý muž z Bostonu. Tento muž měl být převlečený d'ábel, který Titubu ovlivnil. Vypověděla, že ona a ostatní čtyři obžalované ženy létaly okolo Salemu na tyčích. Tituba se touto výpovědí stala z obětího beránka ústřední postavou v právě začínajícím honu na čarodějnice. Podle Tituby ji d'ábel blokoval cestu, a proto nemohla jít zpět za svým pánem, reverendem Parrisem.⁵²

Během těchto procesů byla odsouzena za čarodějnictví i čtyřletá holčička Dorcas Good, dcera Sarah Good, která byla mezi čtyřmi odsouzenými společně s Titubou. Mnoho žen vidělo v přiznání možnost, jak se vyhnout vězení.⁵³

V Salemu byl stanoven nový soud a v něm pět soudců. Tři soudci byli v kontaktu s Cotton Matherem. Hlavním soudcem byl jmenován William Stoughton. Stoughton, jenž byl také jedním z hlavních lovců čarodějnic. Tyto soudní procesy byly vykonávány zcela ve prospěch žalobců. Obžalovaní neměli žádné právo na právního zástupce a jejich jménem nemohl vypovídat žádný svědek. Neměli možnost podat odvolání v případě, že rozsudek nebyl spravedlivý.⁵⁴

První odsouzená a oběšená žena byla Bridget Bishop. K jejímu odsouzení přispělo rovněž to, že se oblékala moc vyzývavě a vedla hýřivý život. Její nevábné pověsti nepomohlo ani to, že byla majitelkou dvou prosperujících hospod a do svého domu si zvala hosty, nebo pořádala večírky, které končily až brzy nad ránem.⁵⁵ Na svých pestrých šatech, které byly honosnější než šaty ostatních žen v Salemu, nosila různé druhy krajek, což její situaci taktéž neulehčilo. V dubnu roku 1692 přišel příkaz, který Bridget Bishop obviňoval z čarodějnictví, přesto byla

---

⁵¹ LINDER, Douglas. *The Witchcraft Trials in Salem: An Account*. [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.famous-trials.com/salem/2078-sal-acct>

⁵² Tamtéž, [cit. 2018-05-01].

⁵³ Tamtéž, [cit. 2018-05-01].

⁵⁴ Tamtéž, [cit. 2018-05-01].

⁵⁵ LINER, Douglas. *Bridget Bishop. Famous trials* [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.famous-trials.com/salem/2043-bridget-bishop>

očištěna.⁵⁶ V průběhu roku 1692 určitý svědek viděl, jak Bishop ukradla vejce a následně se proměnila v kočku. Posléze byli vesničané čím dál více přesvědčení o tom, že Bridget Bishop je čarodějnice. Jeden svědek vypověděl, že při převozu obviněné k soudu svým pohledem způsobila pád části budovy. Oběšení Bridget Bishop se konalo 10. června téhož roku.⁵⁷

Za čarodějnice byly považovány také sestry žijící v Salemu, jež měly spory s jednou váženou rodinou Putmanových. Jedna ze sester, Rebecca Nurse, byla věřící. První rozsudek stanovil, že sestry čarodějnice nejsou a případ byl vrácen k přezkoumání. Ovšem 19. července 1692 byly sestry opět obviněny a poslány na smrt.⁵⁸

Aby obyvatelům Salemu nebylo křivděno, žili zde i lidé, kteří hon na čarodějnice odsuzovali. Jedním z nich byl John Proctor, ale i on sám byl nakonec obviněn z čarodějnictví. Proctor se snažil svůj proces neúspěšně přesunout do Bostonu.⁵⁹ Je pozoruhodné, že ve všech případech v pozicích svědků figurují stejní lidé, kteří vypovídají v neprospěch obžalovaných.

Nečekané pro okolí bylo obvinění George Burroughse z čarodějnictví. Burroughs působil dříve v Salemu jako starosta. Pravým důvodem jeho stíhání byla jeho údajná zainteresovanost v probíhajících válkách s indiány, kteří měli značnou převahu. Lidé neměli dostatek jídla a trpěli různými nemocemi. Vinu za jejich příkoří připisovali právě Burroughsovi a jeho činnosti spojené s čarodějnictvím.⁶⁰

Posledních osm obětí bylo oběšeno v 22. září 1692. Po chvíli se začaly objevovat pochybnosti o tom, zda může být na tak malém území tolik obviněných lidí. Ministr z Bostonu psal do Salemu, aby se všemi obviněnými proběhl řádný soud a byly nashromážděny přesvědčivé důkazy. Do května roku 1693 byli všichni obvinění zbaveni nařčení z čarodějnictví a propuštěni z vězení. Později se mnoho vědců shoduje na tom,

---

⁵⁶ Tamtéž, [cit. 2018-05-01].

⁵⁷ Tamtéž, [cit. 2018-05-02].

⁵⁸ Tamtéž, [cit. 2018-05-01].

⁵⁹ Tamtéž, [cit. 2018-05-01].

⁶⁰ Tamtéž, [cit. 2018-05-01].

že většina obviněných byla na straně George Burroughse. Po propuštění vězňů se někteří soudci omluvili za své činy.⁶¹

Podle mého názoru je neuvěřitelné, že lidé na konci 17. století uvěřili, že lze pouhým pohledem zavinit pád budovy a že vůbec věřili v samotnou existenci čarodějnic. Na základě případu ze Salemu můžeme vidět, že i věřící ženy mohou být obviněny z čarodějnictví v případě, že mají spory s váženou rodinou. Pomluvy a křivá svědectví mohou zapříčinit, že je člověk obžalován a odsouzen k smrti z něčeho, co vůbec nevykonal. Pro dnešní dobu může z této problematiky plynout určité morální ponaučení. V Americe se již žádné jiné hony na čarodějnice nekonaly.

2.5. Kladivo na čarodějnice a bula *Summis desirantes affectibus*

Summis desirantes affectibus je název buly, která byla vydána papežem Inocencem VIII. Zmíněná bula byla jako první vydána v tištěné podobě a byla sepsal papežem na popud Heinricha Kramera a Jacoba Sprengera, kteří u něho prosazovali své zájmy. Kramer a Sprenger, coby inkvizitoři v německých zemích, nebyli uznáváni jako autorita u německých kněží.⁶² Jedná se o jedinou bulu, která se zabývala čarodějnictvím. Dříve se této problematice věnovalo již 35 výnosů. Bula měla jeden specifický aspekt, a to takový, že byla platná pouze na území Německa. *Summis desirantes affectibus* se stala podkladem pro sepsání knihy *Kladivo na čarodějnice*.⁶³ Bula opět obnovovala pravomoci inkvizitorů a jejím skutečným autorem je Heinrich Kramer. Papež Inocenc VIII. ji pouze podepsal, přestože nevycházela z jeho vlastní vůle, ale strach z čarodějnictví byl u něho silnější.⁶⁴ *Summis desirantes affectibus* byla citována v knize *Kladivo na čarodějnice*, která se snadno rozšířila díky nově vzniklému vynálezu knihtisku.⁶⁵

Na základě výše zmíněného papežského prohlášení si každý, kdo obvinil čarodějnici či čaroděje, ospravedlňoval jejich smrt tím, že jedná v zájmu Boha. V roce 1485 mělo být

---

⁶¹ LINER, Douglas. *Bridget Bishop. Famous trials* [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.famous-trials.com/salem/2043-bridget-bishop>

⁶² Tamtéž, s. 32. – 34.

⁶³ Tamtéž, s. 32-34.

⁶⁴ Tamtéž, s. 34.

⁶⁵ Tamtéž, s. 35.

v Innsbrucku vyslechnuto 57 lidí, kteří byli podezřelí, že se paktovali s ďáblem a praktikovali čarodějnictví. Innsbrucký biskup se jich ovšem zastal a z těchto činů obvinil Kramera, který byl následně vykázán ze země. Jakub Sprenger pocházel z Basileje a v dospělosti působil jako inkvizitor v Porýní. Sprengerova účast na sepsání knihy *Kladivo na čarodějnice* byla minimální. Kramer využil jeho působení na kolínské univerzitě a opatřil si tak písemné doporučení, o tom, že je kniha vhodná k četbě širokou veřejností. V úvodu této knihy byla citována již zmíněná bula papeže, díky čemuž se zvýšila úroveň a váženost spisu.⁶⁶

Bedřich Šindelář ve svém díle *Hon na čarodějnice – Západní a střední Evropa v 16.-17. století* uvádí tresty, které bula stanovovala. Jednalo se tresty fyzického či majetkového rázu, klatbu nebo uvěznění.⁶⁷

Malleus maleficarum, v českém překladu *Kladivo na čarodějnice*, je nejznámější dílo zabývající se čarodějnictvím. Bylo vydané roku 1486 dvěma muži, a to Heinrichem Kramerem a Jakobem Sprengerem. Maleficium je pojem označující následky po škodlivém čarování a zároveň byl používán pro přivolávání nemocí, krupobití nebo ničení úrody.⁶⁸

Kladivo na čarodějnice je tvořeno ze tří částí. První z nich je věnovaná ďáblu i čaroději a nalezneme v ní zmínku o *Summis desiderantes affectibus*.⁶⁹ Čarodějnice či čaroděj je pod nadvládou ďábla, pomocí nehož provádějí své čarodějnické praktiky a prostřednictvím kouzel mohou zmařit plodnost nebo odstranit požitky z milování. Čarodějnice mají schopnost proměnit se ve zvíře a ovládat mužův úd. Ďábel vše, co koná, provádí ve jménu zla. Zbytek první části se věnuje všemu zlému, co mohou čarodějové a čarodějnice způsobit.⁷⁰ Závěrečná část slouží k zastrašování obyčejných lidí.

---

⁶⁶ Tamtéž, s. 36.

⁶⁷ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice – Západní a střední Evropa v 16. – 17. století*. Praha: 1986, Svoboda, s. 36.

⁶⁸ Tamtéž, s. 38.

⁶⁹ *Malleus maleficarum* – *Kladivo na čarodějnice*. přeloženo z latinského vydání z Lyonu 1669, překlad a přemluva Jitka Lenková – Otakar II., Praha, 2000, s. 27.

⁷⁰ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice – Západní a střední Evropa v 16. – 17. století*. Praha: 1986, Svoboda, s.36.

Druhá část díla byla sepsána za účelem zjistit, co je příčinou vzniku čarodějnictví a jakým způsobem ho lze odstranit.⁷¹ Začátek druhé části navazuje na předchozí a je doplněn o výčet činností čarodějnice v erotické oblasti. V knize nalezneme popis toho, jak čarodějnice zneuctívají posvátné předměty a v neposlední řadě je část věnována osvětlení toho, jak čarodějnice dovedou přivodit nemoci nejen lidem, ale i zvířatům. Mezi jejich schopnosti patří například i ovlivňování počasí. Za stěžejní část knihy je považována závěrečná část, která hovoří o tom, jak se lidé mohou proti čarodějnictví bránit, a které svaté artefakty k tomu mohou použít. Velký důraz autoři knihy kladou na tzv. vymítání d'ábla.⁷²

Třetí část tvoří příručka a je věnována soudcům, kteří vynášejí rozsudky nad obviněnými čarodějnicemi.⁷³ Jedná se o tzv. kriminální kodex a slouží jako návod pro přípravu a samotné vedení inkvizičního soudu s obžalovaným. Čtenáři jsou zde pomoci 25 otázek zaměřených na mučení instruování, jak takové stíhání a výslech vyšetřovaných osob vést. Zároveň je uveden důvod, proč je takový postup zvolen.⁷⁴

První dva díly obsahují množství příkladů, tzv. příběhy ze života, kterými se v praxi inkvizitoři zabývali. Autoři se tak snažili podpořit autentičnost svého díla a snahu, proč čarodějnictví vymýtit.⁷⁵

Většina žen je v této knize považována za čarodějnice, což přivádí k myšlence, že jsou autoři vůči ženám zaujatí. Inspirací jim byla Bible, konkrétně vycházejí z provinění Evy. Své tvrzení si podkládají i chybným výkladem slova femina, *fe-víra* a *mina-méně*. Na základě čehož usuzují, že žena má v sobě méně víry nežli muž. Žena je díky svým sklonům k pověřivosti, marnivosti, prolhanosti a vášnivostí předurčena k tomu stát se čarodějnici. Dalším důvodem je její nedostatečná fyzická síla, kterou naopak muži disponují. Žena svou sílu tak hledá právě ve spojení s d'áblem. Autoři se zmiňují o boji mezi provdanými

---

⁷¹ *Malleus maleficarum* – Kladivo na čarodějnice. přeloženo z latinského vydání z Lyonu 1669, překlad a přemluva Jitka Lenková – Otakar II., Praha, 2000, s. 211.

⁷² ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice – Západní a střední Evropa v 16. – 17. století*. Praha: 1986, Svoboda, s. 36.

⁷³ *Malleus maleficarum* – Kladivo na čarodějnice. přeloženo z latinského vydání z Lyonu 1669, překlad a přemluva Jitka Lenková – Otakar II., Praha, 2000 s. 445.

⁷⁴ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice – Západní a střední Evropa v 16. – 17. století*. Praha: 1986, Svoboda, s. 37.

⁷⁵ Tamtéž, s. 37.

a svobodnými ženami, protože jejich sexuální nenasytnost je vede do náruče ďábla. Sklon žen k pověřivosti zapříčiní rychlejší ztrátu víry v Boha nežli u mužů.⁷⁶

Dílo *Kladivo na čarodějnice* bylo vytištěno Petrem Drachem a dnešní době se o autorství Jacoba Sprengera diskutuje. Z latiny bylo poprvé přeloženo do polského jazyka roku 1614, do německého jazyka až v roce 1906 a do českého jazyka byla kniha přeložena v roce 2000.⁷⁷

Výše zmíněné dílo poukazuje na nebezpečí čarodějnictví a snahu o popularizaci mezi lidmi. Katolickou církví byla kniha označena za neetickou a protiprávní, což se neslučovalo s učením, které církev kázala. Papež Pius V. zařadil knihu *Kladivo na čarodějnice* na seznam zakázaných knih, ale civilní soudy ji nadále využívaly.⁷⁸

Někteří lidé se snažili Institorise a Sprengera ospravedlnit a jako argument jim sloužil fakt, že se kniha nikdy nestala právoplatným církevním kompendiem. Většina lidí však zastává názor, že kniha *Kladivo na čarodějnice* i oba její autoři jsou cyničtí, krutí a mohou u ostatních vyvolat dojem posedlosti na lovu čarodějnic.⁷⁹

Kladivo na čarodějnice je považováno za stěžejní dílo v rámci problematiky honů na čarodějnice. Tento spis byl používán při inkvizičních soudech a katolické i protestanské soudy nesou na obviněných lidech stejný podíl viny. Protestanští autoři se snaží o vytvoření dojmu, že jejich soudy využívaly *Kladivo na čarodějnice* pouze okrajově, což není pravda. Soudci příslušných tribunálů z této knihy přímo citovali. V knize *Kladivo na čarodějnice* se vyskytují myšlenky scholastické filosofie, ale za vznikem tohoto spisu stojí Římskokatolická církev.⁸⁰

3. WICCA

3.1. Kdo je wicca?

Náboženství wicca představuje novodobé čarodějnictví a se řadí k proudům, které patří do novopohanství. Jedná se o náboženství polyteistické a tvoří jeho nejrozšířenější

---

⁷⁶ Tamtéž, s. 37-38.

⁷⁷ *Malleus maleficarum – Kladivo na čarodějnice*. přeloženo z latinského vydání z Lyonu 1669, překlad a přemluva Jitka Lenková – Otakar II., Praha, 2000.

⁷⁸ ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16.-17. století*. Praha: Svoboda, 1986, s. 39.

⁷⁹ Tamtéž, s. 39.

⁸⁰ Tamtéž, s. 39-40

podskupinu. Wicca je složeno z různých náboženských představ, a proto je charakterizováno jako synkretické náboženství. Wicca čerpá z keltské kultury a z nápadů Geralda Gardnera, jenž vymyslel mnoho termínů a následně je implementoval do tohoto učení. Wicca je nejvíce zastoupená na území USA a Velké Británie, která je zásluhou Geralda Gardnera považována za kolébku tohoto náboženství. Mezi lidmi bylo přezdíváno jako náboženství „čarodějnic“ a málokdo do něho pronikl natolik, aby porozuměl všem jeho záhadám.

Název wicca je odvozen od saxonského slova „wicca“, které se používalo jako synonymum pro mužského čaroděje.⁸¹ Gerald Gardner je označován za zakladatele, ale jeho společnice Doreen Valiente ho zasvětila do prvního covenu. Sloveso *to convene* v překladu znamená shromažďovat se⁸² a ve wiccanském smyslu označuje skupinu lidí, která má na starosti obřady a magickou činnost. Třináctý člen byl zástupce, který tuto skupinu vedl.⁸³ Slovo wicca použili Dorren a Gerald jako název pro své nově vzniklé hnutí.⁸⁴ Společně napsali *Knihu stínů*, která měla být průvodcem wiccy při jejím čarodějnickém působení a měla se stát prototypem pro ostatní wiccy.⁸⁵ Obsahuje různé návody, texty a popisy, jak správně konat rituály. Každý wiccan vlastní svou *Knihu stínů*, jenž má obsahovat konkrétní postupy, bylinky a zařikávací. Každá tato kniha je při smrti svého majitele spálena,⁸⁶ což má zamezit tomu, aby se dostala do nesprávných rukou.

Příslušník wiccy je označován jako wiccan.⁸⁷ Coven, skupina wiccanů, praktikuje své učení společně, a to minimálně v tříčlenných a maximálně v třináctičlenných skupinách. Nejvýše postaveným členem covenu je velekněžka. Velekněžka má vyšší pozici než velekněz, což by mohlo naznačovat, že ženy zde mají vyšší postavení než muži, ale není tomu tak. Coveny většinou působí nezávisle na jiných covenech a jejich rituály se často liší.

---

⁸¹ LEWIS, R. James. *Witchcraft Today: An Encyclopedia of Wiccan and Neopagan Traditions*. England: Oxford 1999, s. 12. ISBN 1-57607-134-0.

⁸² *Seznam.cz: slovník* [online]. [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://slovník.seznam.cz/en-cz/?q=convene>

⁸³ MURRAY, Margaret. *The Witch-Cult in Western Europe: A Study in Anthropology*. Oxford: Clarendon Press, 1921, s. 186-190.

⁸⁴ GARDNER, Gerald Brosseau. *Moderní čarodějnictví*. Grada Publishing as, 2009, s. 80. ISBN 978-80-247-3218-3.

⁸⁵ Tamtéž, s 95–100.

⁸⁶ Tamtéž, s 100–103.

⁸⁷ LEWIS, R. James. *Witchcraft Today: An Encyclopedia of Wiccan and Neopagan Traditions*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 1999, s. 12. ISBN 1-57607-134-0.

Wiccané pro své učení dříve používali název „*Staré učení*“, nyní se ujímá spíše název „*Umění*“.

Toto hnutí je složeno z mnoha elementů různých vyznáních a spojuje řadu prvků z odlišných novopohanských proudů. Wicca se ovšem dále štěpí a každá její větev přináší nové prvky a rituály. Podle Václavíka není u wiccy snadné poznat, ze kterého náboženství jednotlivé prvky učení pochází.⁸⁸

Rohatý bůh a Matka bohyně jsou v původní tradici hlavní postavy, které byly uctívány. Odnože hlavního hnutí tzv. coveny tyto bohy ale uctívat nemusí a je na jejich dobrovolnosti, zda je budou uctívat, nebo se jejich hlavním bohem stane někdo úplně jiný. Uctívání bohů se také liší v závislosti na prováděném rituálu. V tomto případě volí bohy z předkřesťanského období, kteří byli patrony v dané oblasti.⁸⁹

Božstvo není dobré ani špatné, ale jsou zlí i dobří současně. Každá osoba, bohy nevyjímaje, má v sobě samém aspekt zla i dobra, to znamená, že wicca nedělí bytosti pouze na dobré a špatné. Božstvo zde prostupuje přírodou. Tento znak panteismu dopomáhá wiccám k jejich vnímání přírody a ekologickému citění.⁹⁰

Wiccané se nemohou shodnout, zda samotné zasvěcení stačí pro to, aby člověk byl považován za wiccana. R. Buckland samozasvěcení schvaluje, naopak J. Achrer zastává názor, že členem hnutí či coveny musí být pouze člen, který je řádně zasvěcen veleknězem nebo velekněžkou.⁹¹

Je nutné zdůraznit, že hnutí wicca neuctívá d'ábla. Lidé si často pletou hnutí wicca se satanismem.⁹² Wiccané se soustředí na osobní rozvoj a souznění s přírodou a za důležitý

---

⁸⁸ Václavík, David: *Sociologie nových náboženských hnutí*. Brno: Masarykova univerzita, 2007, s. 97. ISBN 978-80-86702-22-3.

⁸⁹ Wicca. Wicca.cz. *Rohatý Bůh*. [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <http://wicca.cz/rohaty-buh/>.

⁹⁰ *Bůh a Bohyně v pojetí kultu Wicca* [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: http://druidova.mysteria.cz/KELTSKE_TRADICE/BUH_A_BOHYNE.htm.

⁹¹ ACHRER, J. *Wicca: První zasvěcení*. 1. vyd. Praha: Volvox Globator, 2005. ISBN 80-7207-583-7. S. 16.

⁹² GUILLEY, Rosemary E. *Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1997, s. 228, ISBN 80-7033-432-0.

prvek považují obnovení ezoterismu. V tomto případě čerpá z keltské kultury, pohanství a helénského náboženství.⁹³

Ztotožňování wiccy s čarodějnicí vychází z toho, že wicca se zaměřuje na přírodní léčení, věštění a odstranění životních problémů apod.⁹⁴ Wiccané svou magii aplikují pouze na bílou magii a pokud možno nezasahují do osudů lidí, což se jejich předchůdcům v minulosti vymstilo, a tak svou magii soustředí spíše na zlepšení života a dosažení svých cílů. Zabývají se mimo jiné důsledky svých činů.⁹⁵

Iniciační rodokmen je linie, kterou wiccy používají při stopování wiccanské historie. Každý člen wiccy může dohledat svou linii až ke gardnerovským covenům. Tento rodokmen má dvě velmi silné větve. Jedna je nazývána gardnerovská a druhá alexandrijská. Alexandrijská větev je plná následovníků Alexandra Sanderse. Podle webové stránky *wicca.cz* tato dvě označení pochází z laické veřejnosti a jedná se pouze o oddělení těchto dvou skupin. Je však možné, že se mohou tyto dvě větve v různých covenech prolínat. Na základě popularizace wicci prostřednictvím knih, filmů či seriálů si lidé myslí, že toto náboženství čítá velké množství členů, ale opak je pravdou.⁹⁶

3.2. Wicca a její představitelé

Jedním z představitelů je Margaret Murray (1863-1963), známá antropoložka, egyptoložka, spisovatelka a jedna z prvních propagátorek učení wicca. Tato žena zastávala názor, že wicca vychází ze starověkého učení. Někteří wiccané se však domnívají, že pochází již z pravěkého. Učení wicca tu existovalo i po dobu středověké křesťanské nadvlády, během které zůstalo v přísné ilegalitě a dědilo se z matky na dceru.⁹⁷ Většina vědců je ale přesvědčená, že hnutí wicca vzniklo až na přelomu 19. a 20. století. Tvrzení, že wicca je prastaré učení, zastával i Raymond Buckland.

---

⁹³ Wicca.cz: Wicca [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <http://wicca.cz/sample-page/>.

⁹⁴ Wicca.cz: Wicca [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <http://wicca.cz/sample-page/>.

⁹⁵ Tamtéž, [cit. 2018-03-11].

⁹⁶ Tamtéž, [cit. 2018-03-11].

⁹⁷ MURRAY, Margaret. *The Witch-Cult in Western Europe: A Study in Anthropology*. Forgotten Books, 2008.

Margaret Murray se narodila v Britské Indii.⁹⁸ Původně se zabývala egyptologií, kterou také přednášela, což nebylo v tehdejší době obvyklé.⁹⁹ Stala se výraznou postavou ve wiccanském světě a v roce 1921 vyšla její kniha *The Witch-Cult in Western Europe* zabývající se čarodějnictvím v západní Evropě do 17. století. O deset let později vydala volné pokračování předchozí knihy s názvem *The God of Witches*, která je určena široké veřejnosti, nikoli vědecké obci. Margaret Murray byla příznivcem feminizmu a aktivní členkou hnutí sufražetek.¹⁰⁰

Přestože dosahovala ve svém bádání v oblasti egyptologie značných úspěchů, často se mýlila. Její povaha ji nedovolila snášet kritiku, kterou považovala za nevědeckou a neznalou. Kdokoliv, kdo její práci chtěl zpochybnit, byť v dobré víře, byl nemilosrdně zatracen.¹⁰¹

Její chybná teorie se zaměřovala na celoevropský čarodějnický kult. Ženy, které byly ve středověku obviněny z čarodějnictví byly údajně členkami prastarého náboženského kultu plodnosti. Tento kult měl být rozšířen po celé Evropě a vytvářel konkurenci středověké církvi, ale neměl se udržet déle než od 17. století.¹⁰² Právě tyto teorie byly podkladem pro nově vzniklé hnutí wicca. Výzkumy Margaret Murray jsou nyní pro vědeckou obec bezcenné, protože její přístup je velmi svérázný.¹⁰³ Kritika, která se na její adresu objevovala zpochybňovala její práci se zdroji, se kterými jako uznávaná profesorka umí obratně pracovat a využívat.¹⁰⁴ Tento problém je tedy pouze náhoda. Výpovědi odsouzených čarodějnic cituje doslovně anebo je šikovně parafrázuje.¹⁰⁵ O létání na koštěti se Margaret Murray vyjadřuje jako o halucinogenních příznacích, které způsobovaly pocity letu.¹⁰⁶ Přeměna ve zvíře podle

---

⁹⁸ GUILLEY, Rosemary Ellen. *The Encyclopedia of Witches, Witchcraft and Wicca*. New York: Facts on File, 1999, s. 238-239. ISBN 978-0-8160-7103-6.

⁹⁹ WHITEHOUSE, Ruth. *Margaret Murray (1863–1963): Pioneer Egyptologist, Feminist and First Female Archaeology Lecturer*. *Archaeology International* [online]. 2013, roč. 2012-2013, č. 16 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <http://doi.org/10.5334/ai.1608>.

¹⁰⁰ HUTTON, Ronald. *The Triumph of the Moon: A History of Modern Pagan Witchcraft*. New York: Oxford University Press, 1999, s. 194-195. ISBN 978-0-19-285449-0.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 194-199.

¹⁰² Tamtéž, s. 194-195.

¹⁰³ SIMPSON, Jacqueline. *Margaret Murray: Who Believed Her, and Why?* *Folklore* [online]. 1994, roč. 105, č. 1-2, s. 89-90 [cit. 2017-05-21]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1260633>.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 89-96, [cit. 2017-05-21].

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 89-96, [cit. 2017-05-21].

¹⁰⁶ MURRAY, Margaret. *The Witch-Cult in Western Europe: A Study in Anthropology*. Oxford: Clarendon Press, 1921, s. 279-280.

ní neexistuje a čarodějnice se za ně pouze převlékaly.¹⁰⁷ Znamením, kterým jsou čarodějnice označovány, je podle Margaret Murray tetování.¹⁰⁸ Z její interpretace vyplývá, že vše bylo pouze shoda náhod. Za problematické v její práci shledali také slovní spojení „západní“ Evropa. Margaret Murray nasbírala důkazy o hojném výskytu čarodějnic ve Skotsku a Anglii, ale minimum z kontinentu. Murray ovšem tento důkaz generalizuje na celou Evropu.¹⁰⁹ Po vydání její kontroverzní knihy se strhla vlna negativních komentářů.¹¹⁰

Přesto všechno byla Margaret Murray jednou z hlavních postav nově vznikajícího hnutí wicca. Zapsala se do dějin hnutí jako hlavní postava, od které Gerald Gardner čerpal inspiraci pro své učení.

Gerald Brousseau Gardner (1884-1964) je považován za zakladatele učení wicca. V roce 1939 pokládá základy tohoto náboženství.¹¹¹, ale jeho první snahy zůstaly bez širší odezvy. Až roku 1954 po vydání knihy *Witchcraft Today* začala veřejnost projevovat zájem o jeho učení. Gardner se inspiroval v učení Margaret Murray a A. Crowleyho, po kterém převzal uctívání sexuality. Rituální nahota a soulož velekněžky a velekněze byla spjata s učením Geralda Gardnera. Coveny, které následovaly učení Geralda Gardnera tyto prvky většinou vynechávaly.¹¹² Gerald Gardner jako mladý pracoval na ostrově Borneo, v Malajsii a na Cejlonu. V roce 1936 se odstěhoval do Londýna, kde se začal zajímat o okultismus. Právě v Londýně sepsal mnoho knih, především jeho nejznámější dílo *Witchcraft Today*. Jak je uvedeno výše, jeho učení bylo inspirováno učenými mystiky. Sám Gardner byl učením wicca natolik pohlčený, že vymyslel i wiccanský kalendář.¹¹³

První jeho kroky, než se stal wiccanem, vedly k řádu Růže a Kříže, tzv. rosekruciánskému řádu, jenž vznikl v Německu již na počátku 17. století. Tento řád úzce

---

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 60-61.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 87.

¹⁰⁹ HUTTON, Ronald. *The Triumph of the Moon: A History of Modern Pagan Witchcraft*. New York: Oxford University Press, 1999, s. 194-196. ISBN 978-0-19-285449-0.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 198-200.

¹¹¹ LUŽNÝ, Dušan: *Nová náboženská hnutí*. Brno: Vzdělávací a poradenské centrum MU, 2005, str. 98.

¹¹² Achrer, J. *Wicca: První zasvěcení*. Praha: Volvox Globator, 2005. ISBN 80-7207-583-7.

¹¹³ TAPPENDEN, Roz. *Gerald Gardner: Legacy of the 'father of witchcraft'*. BBC News [online]. 13-06-2014 [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-england-27782244> .

souvisí se svobodnými zednáři a má silný vliv v křesťanství i okultismu.¹¹⁴ Při své činnosti spojené s tímto řádem se seznámil se členy „*New Forest Coven*“, kteří praktikovali tradiční pohanské čarodějnictví. Gardner byl pozván velekněžkou Dorothy Clutterbuck, aby se přidal do jejich covenu. V roce 1947 Aliester Crowley pozval Geralda Gardnera také do jeho „*Ordo Templi Orientis*“. Poté se Gardner odstěhoval do Bricketts Woodu na své letní sídlo, pozval tam i svého přítele Crowleyho. Gardner se v roce 1953 setkal Dorren Valiente a pozval ji do svého covenu. Záhy se stala jeho hlavní pomocnicí a podílela se ním na přepsání *Knihy stínů*. Začali spolu utvářet nové uspořádání hnutí Wicca, čímž vzniká tzv. gardnerovská wiccanská linie. Až v tuto chvíli se dostává Gardner k sepsání své nejpopulárnější knihy a stává se známý nejen ve Velké Británii, ale i v Evropě a jeho úspěch proniká i do USA. Ve Velké Británii zanedlouho vznikají nové coveny, které se odkazují ke gardnerovské linii. Od této chvíle mu média začala přezdívat „*Britský vrchní čaroděj*“. Gerald Gardner byl rád středem zájmu a své popularity využíval. Jeho posláním se stalo oslovování mladých lidí, aby se začali zajímat o starověké pohanské náboženství. S pomocí mediální se mu jeho záměr úspěšně dařil. Gerald Gardner a Doreen Valiente zvali i ostatní slavné wiccany do svého covenu, mezi ně patřila např. Raymonda Bucklanda, Monique Wilson, Eleanor Bone a jiní. Všichni tito lidé se podíleli na šíření wiccanského hnutí mezi mladou generaci. Časem se ale začaly objevovat negativní ohlasy na nahotu, která byla pro Gardnera při magických rituálech velmi důležitá. V roce 1957 se někteří členové vymezují vůči Gardnerově smýšlení a jdou jinou cestou. V roce 1960 zemřela jeho milovaná žena Dona, která nikdy nebyla členkou žádného covenu, ani žádné jiné okultistické aktivity. Gardner umřel náhle na srdeční infarkt v roce 1964 na lodi, při svém návratu z Libanonu.¹¹⁵

Doreen Valiente žila v letech 1922 až 1999. Doreen je známá díky její spolupráci s Geraldem Gardnerem. Nejprve byla členkou jeho covenu, ale brzy se stala velekněžkou. Gardnerovi byla nápomocná s utvářením moderního pojetí čarodějnictví a stala se spoluautorkou mnoha knih. Na rozdíl od Gardnera se snažila vyhýbat publicitě, protože byla

---

¹¹⁴ MASTIN, Luke. *Related Beliefs – Rosicrucianism. Witchcraft: A guide to the misunderstood and the malignant* [online]. 2009 [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: http://www.witchcraftandwitches.com/related_rosicrucianism.html.

¹¹⁵ MASTIN, Luke. *Famous Witches – Gerald Gardner (1884–1964). Witchcraft: A guide to the misunderstood and the malignant* [online]. 2009 [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: http://www.witchcraftandwitches.com/witches_gardner.html.

přesvědčená, že přílišná míra popularity covenu pouze uškodí. Věřila, že novopohanství bude v budoucnu přežívat díky hnutí feminizmu a ekologismu.¹¹⁶

Dorren Valiente se narodila jako Doreen Edith Dominy v jižním Londýně. Ve svých patnácti letech odešla ze školy a začala se učit jednoduchým kouzlům. Z Doreen se brzy stala známá wicca a snažila se přispět ke zrušení zákona o čarodějnicích.¹¹⁷ Vzdělávala se čtením odborné literatury a posilovala své schopnosti. V průběhu svého studia se seznámila s myšlenkami Aleistera Crowleyho a Margaret Murray. V devatenácti letech se poprvé vdala. Její manžel, námořník, se po šesti měsících ztratil při plavbě na moři. O pět let později se vdala podruhé za Casimera Valienta a jejich manželství trvalo dvacet osm let až do smrti manžela v roce 1972. Po druhé světové válce se setkala s Geraldem Gardnerem a ten ji záhy seznámil se svým mystickým učením. Na jeho popud vstoupila do covenu a sepsala s ním nejen *Knihu stínů*. Stala se velekněžkou covenu, ale po nějaké době odešla a založila si vlastní coven. Po Geraldově smrti se nepřidala ke gardnerovské linii, ale k Robertu Cochranovi. Brzy na to se spolu rozešli.¹¹⁸

Po smrti svého manžela se naplno věnovala psaní knih. V roce 1989 vydala autobiografii s názvem *The Rebirth of Witchcraft*. Souhlasí v ní s tím, že se stane patronem Centra pohanských studií, které bylo založeno jejím přítelem, posledním veleknězem a spolupracovníkem Johnem Belhamem-Paynem. Roku 1999 zemřela Doreen na rakovinu. V roce 2000 byla zveřejněna její *Knihy stínů* a mnoho dalších artefaktů z dob, kdy spolupracovala s Geraldem Gardnerem.¹¹⁹

Raymond Buckland žil v letech 1934 až 2017 a byl jedním z hlavních představitelů okultistického hnutí 20. století. Buckland patřil mezi první, kteří přinesli geraldovskou

---

¹¹⁶ Tamtéž, [cit. 2018-05-15].

¹¹⁷ GANDER, Kashmira. *Doreen Valiente: The fascinating story of the mother of modern witchcraft: Doreen Valiente's work is being celebrated at a new exhibition in Brighton*. Independent [online]. 2016-04-11 [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/doreen-valiente-the-mother-of-modern-witchcraft-whose-spells-are-still-used-today-wicca-brighton-a6973196.html>.

¹¹⁸ MASTIN, Luke. *Famous Witches – Doreen Valiente (1922–1999)*. *Witchcraft: A guide to the misunderstood and the malignant* [online]. 2009 [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: http://www.witchcraftandwitches.com/witches_valiente.html

¹¹⁹ Tamtéž, [cit. 2018-05-15].

wiccanskou linií do USA a zasloužil o rozšíření jeho učení. Postupně ho obohacoval i o své vlastní myšlenky. Raymond Buckland se stal zakladatelem učení Seax-wicca.¹²⁰

Rodina Raymonda Bucklanda pocházela z Anglie. Mladý Raymond nikdy o náboženství nejevil velký zájem, až jeho strýc ho přivedl k okultnímu náboženství. Jeho život byl pestrý. Pracoval u RAF jako obchodní zástupce, poté hrál v jazzové skupině a vystupoval v mnoha klubech v Londýně i okolí. V roce 1962 se odstěhoval do Spojených států, kde začal pracovat u British Airways. Jeho zájem o spiritualismus stále přetrvával a později objevil dvě knihy, které významně formovaly jeho pozdější smýšlení. Jednou z nich byla kniha od Marget Murray a druhá od Geralda Gardnera. Po jejich přečtení knih došel k závěru, že čarodějnictví může být i forma náboženství. Od této chvíle se začal zajímat o učení wicca, ve kterém se podle něho snoubí staré i nové poznatky. Raymond Buckland se chtěl dozvědět více, a tak kontaktoval samotného Geralda Gardnera. Mezi oběma muži vzniklo přátelství a Raymond Buckland se stal popularizátorem hnutí wicca v USA, jak je již zmíněno výše. Buckland se svou manželkou Rosemary letěli za Geraldem do Anglie, kde proběhlo jejich zasvěcení, což bylo jediné osobní setkání těchto dvou významných představitelů hnutí wicca. Po návratu do USA Rosemary a Raymond založili první coven, který se postupně rozrostl. Nejprve pracovali v tajnosti, ale po nějaké době tisk zjistil jejich identitu. Raymond se stal hlavním představitelem wiccanské skupiny a brzy začal publikovat i své knihy o čarodějnictví. Od roku 1973 vydával jednu knihu za rok. O rok později se odklonil od gardnerovské tradice a založil vlastní Seax-wicca víru, jejíž hlavní myšlenku představil v knize s názvem *The Tree: Complete Book of Saxon Witchcraft*. Pro Seax-wiccu založil korespondenční kurz, který později z Virginie přesunul do San Diega, kde se dostal i k filmovému průmyslu. Od roku 1992 pobýval v důchodu, ale občas vystoupil na semináři či přednášce.¹²¹

Nelze opomenout také Edwarda Alexandra Crowleyho, známého pod jménem Aleister Crowley. Tento nanejvýš pozoruhodný muž byl vzorem pro Geralda Gardnera. Proto je důležité ho tu alespoň v krátkosti zmínit. Jeho dětství nebylo nikterak harmonické

---

¹²⁰ *Coven of the Cythrawl: Leagning and Living the Craft* [online]. 2018–3–15 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.coven-of-cythrawl.com/seax-wicca/>

¹²¹ Raymond Buckland. *ČBDB: Československá bibliografická databáze* [online]. 2018 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.cbdb.cz/autor-1072-raymond-buckland>

a jeho rodiče k němu své city téměř neprojevovaly. Zároveň bylo poznamenáno brzkou smrtí jeho otce, po které přestal být příkladným křesťanem a ve škole se z něho stal problémový žák. S matkou se přestěhoval do Londýna a ve dvaceti letech se rozešel s křesťanstvím nadobro. Záhy objevil magii a stal se členem společenství Zlatý úsvit. V tomto tajném spolku se dostal rychle na vrchol a přestal poslouchat mistra, načež se připojil k jinému, a to Allenu Bennettovi. Společně s Allenem Bennettem začali experimentovat s drogami, přičemž Crowley sloužil jako pokusná osoba a pomalu se u něj vytvořila závislost. V roce 1900 odjel do Skotska, kde se ubytoval v záměčku Boleskine House a pořádal zde své první magické obřady. Soustředily se především na vyvolání ohnivých andělů, duchů země či řeckých bohů. Hned poté začal cestovat po světě přes Mexiko až do Asie. V Paříži se seznámil s novými poznatky a začal s mistrem Zlatého úsvitu tzv. astrálně bojovat. Zlatý úsvit se rozpadl a Crowley pojal za ženu Rose Kelly, o kterou se ucházel i mistr Zlatého úsvitu. Novomanželé se odstěhovali do Egypta, kde se mu poprvé podle jeho slov zjevil anděl strážný. V roce 1904 se mu narodila dcera, ovšem o dva roky později zemřela. Jeho ženu to zlomilo a začala si zvyšovat dávky heroinu. Do roku 1920 se stihl přestěhovat do USA, ale také si založil opatství Thelema na Sicílii, ve kterém původně žil se svými dvěma milenkami, ale později tu s ním žili i jeho nejbližší příznivci a přátelé. Tři roky na to byl vyhoštěn z Itálie a útočiště našel v Tunisu, kde se chtěl zbavit své závislosti na heroinu, ale nevydržel s odvykáním déle než tři dny. Všechny jeho knihy byly odsuzované a zavrhované. Na své popularitě začaly nabývat až v poslední době, kdy přestávají vyvolávat takové zděšení. Mnohými byl považován za mystickou osobu i z toho důvodu, že mnoho jeho milenek končilo v blázinci, anebo spáchaly sebevraždu. Crowley zemřel 1. prosince 1947 zcela zapomenutý. Jeho osoba začala být populární až v 60. letech 20. století.¹²²

3.3. Rituály a svátky

Rituály hnutí wicca se odehrávají v magickém kruhu. Wicca uctívá nejen boha, ale i bohyni a během obřadu sestupují do osob velekněze a velekněžky. Křesťanský bůh je pro ně podřadný.¹²³

---

¹²² BLUMFELD, S. M. *Aleister Crowley*. Reflex [online]. 2018, 24.03.2003 [cit. 2018-05-10]. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/causy/73947/aleister-crowley.html>.

¹²³ VOJTÍŠEK, Z. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti*. Teologická revue: 2007. Dostupné z: <http://www.htf.cuni.cz/HTF-80-version1NovopohanstviProTeologickouRevui.doc>.

Sabaty jsou „*hlavní svátky*“, které wicca slaví a řídí se podle slunečního cyklu. Esбаты jsou svátky, které se narozdíl od sabatů řídí fázemi Měsíce. Rok dělí na osm částí, které začínají právě sabaty.¹²⁴

Důležitým momentem v životě wiccy je zasvěcení, které probíhá na základě dobrovolnosti. Každý se rozhodne podle svého uvážení, zda se wiccanem stane, či nikoli. V tomto ohledu se wicca liší například od katolictví, kde po křestu dítěte začíná výchova v katolickém duchu. U wiccy narození dítěte znamená požehnání a wiccani pořádají oslavu na počest novorozence. Neexistuje ovšem žádný konkrétní rituál na přijímání dítěte mezi wiccany. Jediné, co rodiče pro své dítě mohou udělat, je projít rituálem, který mu má zajistit ochranu ze strany bohů.¹²⁵

Inciace je obřad spojen s výcvikem na plnohodnotného člena určitého covenu. Tato doba není stejná u každého jedince, ale může se lišit. Obecně tento výcvik trvá přibližně rok a obsahuje meditaci, trénink koncentrace a jiné činnosti. V průběhu tohoto výcviku budoucí wiccan slibuje, že bude dodržovat pravidla covenu, přičemž každý coven může mít odlišná pravidla. Stejně jako u zednářů i zde panují určité kruhy zasvěcení, a proto nově přichozí člen musí slíbit mlčenlivost ohledně jednotlivých postupů při rituálech. Tyto zednářské prvky připojil zakladatel Gerald Gardner. Člen hnutí wicca může dosáhnout zasvěcení druhého a třetího stupně. Na závěr obřadu je přijat do covenu a stane se z něho nový stoupenec boha a bohyně.¹²⁶

Svatba i rozvod jsou důležitými událostmi nejen v civilním životě lidí, ale i v životě členů hnutí wicca.¹²⁷

Smrt je pro wiccany pouze pozemské ukončení života. Podle wiccanů ke smrti dojde ve chvíli, kdy člověk již ve svém životě vykonal vše, co měl a jeho duše se navrací zpět k bohům. Následně dojde k novému zrození a pozůstalí se ve svých životech s duší zemřelého člověka znova setkají. Nemusí se ovšem jednat o stejné vazby jako byly v dřívějším životě.¹²⁸

---

¹²⁴ FARRAR, Janet a Stewart: *A Witches' Bible*. Phoenix Publishing: 1996, str. 13.

¹²⁵ FARRAR, Janet a Stewart: *A Witches' Bible*. Phoenix Publishing: 1996. str. 153–155.

¹²⁶ ACHRER, Jakub. *Wicca: První zasvěcení*. Praha: Volvox Globator, 2005.

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ Tamtéž.

4. NOVOPOHANSTVÍ

Novopohanství vzniklo odvozením od pohanského náboženství, které se odlišuje od křesťanství v tom, že lidé nevěřili v jednoho boha a slovo pohanství odvodili od latinského slova *paganus*, což v překladu znamená venkovan. Římané původně tímto pojmem označovali „*nevzdělance*“, kteří vyznávali jiné náboženství než oni, tedy křesťanství. Pohan je člověk, jehož víra nepatří k judaismu, islámu ani křesťanství. Pohanství se nejdéle udržovalo na venkově, kde církev neměla takovou moc a lidé zde mohli své předkřesťanské tradice udržovat. Křesťané se ovšem snažili tyto pohanské tradice vymýtit. V některých případech se jim to nepovedlo, a tak křesťanské svátky převzaly data svátků pohanských. Tímto způsobem se udržely se například různé folklórní svátky.¹²⁹

Lužný nachází počátky novopohanství a okultismu v roce 1939, kdy pod vedením Geralda Gardnera vznikají ve Velké Británii coveny. I v dnešní době jsou nástupci kultu wiccy nejpočetněji zastoupeni ve Velké Británii a v Evropě, přesto se ale nejedná o příliš početné skupiny lidí, jelikož po Gardnerově smrti se wiccanská linie rozdělila do mnoha dalších větví.¹³⁰ Tzv. nové generaci, vznikající po druhé světové válce, křesťanství nevyhovovalo a začala požadovat větší svobodu než jejich předchozí generace. Dosáhli možnosti vyjadřovat svobodněji názory i svobodu vyznání. Lidé se začali orientovat na přírodu, mír, lásku či feminizmus. Začala vznikat různá ekologická hnutí a poptávka po náboženství, které se orientuje na přírodu. Těmto ideálům bylo nejbližší právě novopohanství, a proto začalo být mezi lidmi opět oblíbené. Feminizmus a návrat k přírodě jsou styčné body, které spojují New Age a novopohanství.¹³¹

Novopohanství i hnutí wicca používají tato slovní spojení „*staré náboženství*“, „*pohanské náboženství*“ či „*náboženství předků*“.¹³² Tato spojení kategorizuje ve své knize s názvem *Velká učebnice čarodějnictví a magie* Raymond Buckland. „*Staré náboženství*“

---

¹²⁹ Wicca, příroda, magie: Pohanství a novopohanství. *Pohanství* [online]. 2011-06-22 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <http://www.wiccan.estranky.cz/clanky/pohanstvi/pohanstvi-a-novopohanstvi.html>.

¹³⁰ LUŽNÝ, Dušan. *Nová náboženská hnutí*. Brno: Vzdělávací a poradenské centrum MU, 2005. S 35.-37.

¹³¹ Wicca, příroda, magie: Pohanství a novopohanství. *Pohanství* [online]. 2011-06-22 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <http://www.wiccan.estranky.cz/clanky/pohanstvi/pohanstvi-a-novopohanstvi.html>.

¹³² BUCKLAND, Raymond. *Velká učebnice čarodějnictví a magie*. Praha: Pragma, 1998, s. 11.

se používá pro označení pramene, ze kterého wicca čerpá, aniž by záleželo na tom, zda se jedná o pramen předkřesťanský či keltský.¹³³

Novopohanství se vyznačuje svou neuspořádaností v pravidlech a návratem k přírodě, ve které sledují střídání ročního období a vegetační cykly a na jejich základě se datují novopohanské svátky. Stejně jako pro původní pohany, je pro novopohany příroda základem všeho. Novopohanství umožňuje převzetí jakéhokoliv rituálu či aspektu z klasického pohanství, čímž umožňuje vznikání nových prvků.¹³⁴

Prudence Jones ve své knize *Paganism Today* píše o třech stěžejních bodech, které jsou charakteristické pro novopohanství:

- 1) polyteismus a mnoho různých božstev
- 2) materiální svět jako zjevení boha, neexistence oddělení člověka, bohů a přírody, vše se prolíná
- 3) akceptují ženskou část božství.¹³⁵

Následovníci hnutí wicca uctívají planetu Zemi a jsou ekologicky orientováni. Pro wiccu je důležité, aby měla kontakt s přírodou, protože jakmile ztratí kontakt s přírodou, znamená to ztrátu kontaktu s bohem.

Novopohanské proudy se rozcházejí v různých aspektech, přesto se shodují v jednom důležitém bodě, a to ve snaze o následování duchů osobního rozvoje. Ve většině případů lidé uctívají více bohů zároveň. Mnoho proudů také dává přednost ženskému elementu nad mužským, což platí i pro hnutí wicca. Novopohané jsou však tolerantní vůči pohlaví a je jim jedno, jestli rituál vede muž nebo žena.¹³⁶

---

¹³³ Tamtéž, s. 11.

¹³⁴ VAŠKOVÁ, Veronika. *O novopohanství* [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: http://druidova.mysteria.cz/UVAHY_A_ZAMYSLENI/O_NOVOPOHANSTVI.htm.

¹³⁵ JONES, Prudence. Pagan Theologies, in: Harvey, Graham. *Paganism today*. London: Thorsons, 1995, s. 34.

¹³⁶ Mezinárodní pohanská federace Čechy, Morava, Slezsko. *O pohanství* [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.pohanskafederace.cz/o-pohanstvi/>.

4.1. Novopohanství v České republice

Novopohanství v České republice nemá dlouhou tradici, neboť bylo rozšířeno teprve na počátku 21. století. Česká republika není v tomto ohledu jednotná, ale vyskytují se zde jak příslušníci hnutí wiccy, tak druidismu.¹³⁷ V posledních letech popularita novopohanství stoupla, přesto není nijak vysoká.¹³⁸ V Česku působí několik novopohanských organizací. Jednou z nich je Mezinárodní pohanská federace Čechy, Morava a Slezsko, která používá zkratku PFI. Tato organizace se vyvinula z Pohanské federace, jež vznikla ve Velké Británii v roce 1971. Od poloviny 90. let se začala rozšiřovat po celé Evropě. Podle oficiálních webových stránek PFI se této organizaci připisuje zpopularizování novopohanského myšlení.¹³⁹ Novopohanství je v České republice unikátní tím, že je velmi roztržité a otevřené všem mezinárodním skupinám.

Česká pobočka Pohanské federace je aktivní od roku 2006 zásluhou Jakuba Zahrady (Jakub Archer). Po nějaké době byla tato pobočka zrušena, avšak napřesrok byla opět otevřena. Ve stejném roce se začalo vydávat periodikum *Věstník*, které existovalo v internetové podobě. Od roku 2009 došlo k několika změnám ve vedení a v dnešní době dochází k tzv. restartu PFI.cz.¹⁴⁰

Hlavní změna nastala ve vedení novopohanské organizace. Původně o všem rozhodoval hlavní organizátor, ale nyní má každý region svého koordinátora. Ten zná vyznavače novopohanství na svém území i v jeho okolí, což může být pro něho výhodou při uskutečňování rituálů či jiných sešlostí. Podle PFI.cz se tak může navýšit i počet událostí, které lze konat v menších městech různých regionů.¹⁴¹

---

¹³⁷ ROUNTREE, Kathryn. *Contemporarypagan and nativefaithmovements in Europe: colonialist and natianolistimpulses*. New York: Berghahn, 2015, s. 86. ISBN 978-1-78238-646-9.

¹³⁸ Globe24.cz. *Návrat k náboženství předků? Češi se stále více zajímají o pohanství* [online]. 2016-07-15 [cit. 2018-10-30]. Dostupné z: <https://globe24.cz/domov/9277-navrat-k-nabozenstvi-predku-cesi-se-stale-vice-zajimaji-o-pohanstvi>.

¹³⁹ *O PFI*. Mezinárodní pohanská federace Čech, Moravy a Slezska [online]. Mezinárodní Pohanská Federace pro Čechy, Moravu a Slezsko, 2018 [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://www.pohanskafederace.cz/o-pfi/>.

¹⁴⁰ *Historie PFIcz*. Mezinárodní pohanská federace Čech, Moravy a Slezska [online]. Mezinárodní Pohanská Federace pro Čechy, Moravu a Slezsko, 2018 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.pohanskafederace.cz/o-pfi/historie-pficz/>.

¹⁴¹ *Nová PFIcz* [online]. Mezinárodní Pohanská Federace pro Čechy, Moravu a Slezsko, 2018 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.pohanskafederace.cz/o-pfi/nova-pficz/>.

Novopohanství v České republice známe také díky Českomoravské čarodějnické konferenci. Tato společnost používá anglické označení *Bohemian and Moravian Witches' Conference*, zkráceně BMWC. Jedná se o každoroční setkání mezi 40 až 50 lidmi, kteří se zajímají či praktikují novopohanství, wiccu a činnosti s nimi spojené. Toto setkání je charakteristické tím, že nová generace může sledovat starší a naučit se od nich nové rituály či staré tradice.¹⁴² BMWC je akce mezinárodního charakteru a může se pyšnit častým návratem svých zahraničních návštěvníků. Podle oficiálních statistik organizace BMWC se počet účastníků v posledních letech ustálil na 40.¹⁴³ Pravidla BMWC jsou pod záštitou pana Zahrady, který má pod sebou ještě hlavní organizátory, muže a ženu, přesně podle pravidel novopohanství. Dvojice dále volí své kolegy a následně tvoří realizační tým, který má na starost, mimo jiné, hmotnou zodpovědnost, organizaci programu a rozhodují o přihláškách účastníků. Realizační tým neplatí registrační poplatek. Obecná pravidla se týkají především finanční stránky. Je přesně stanoven poplatek, který účastník musí uhradit. Poté existují pravidla, která stanovují chování účastníků, kteří se jednotlivých bodů programu mohou účastnit na základě dobrovolnosti.¹⁴⁴

Česká pohanská společnost byla založena v roce 2012 a navazuje na pobočku PFI.cz, jejíž členové také pořádají setkání s BMWC. Česká pohanská společnost zaštituje setkávání různých vyznavačů pohanských tradic, přičemž tato setkání obsahují nejrůznější rituály, přednášky nebo výpravy do přírody. Česká pohanská společnost vydává online magazín zvaný *Kolovrat*.¹⁴⁵

4.2. Novopohanství ve světě

Novopohanství se vyskytuje i ve východní Evropě, nejrozvinutější skupiny se nachází v pobaltských státech. Novopohané v těchto státech byli často lidé pohybující se v uměleckých či filozofických kruzích. Litevské pohanské svátky se rozšiřují na konci 19. století. Na jeho obnově v Litvě měla zásluhu Marija Gimbut, která byla také významnou

---

¹⁴² Wicca. Wicca.cz [online]. <http://wicca.cz/> [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <http://wicca.cz/sample-page/>

¹⁴³ BMWC: Česko-moravský čarodějnický slet. *BMWC: Česko-moravský čarodějnický slet* [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <http://bmwc.org/>.

¹⁴⁴ BMWC: Pravidla BMWC. *BMWC: Česko-moravský čarodějnický slet* [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <http://bmwc.org/pravidla/>.

¹⁴⁵ Česká Pohanská Společnost oficiální web Č. P. S., z. s.: *O České pohanské společnosti* [online]. [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://pohanskaspolecnost.cz/o-ceske-pohanske-spolecnosti/>.

feministkou. Pobaltské pohanství se dostalo do podvědomí celého světa díky imigrantům sídlícím v USA. Ve východní Evropě začíná vznikat mnoho pohanských spolků, např. v Estonsku na univerzitě v Tartu studenti zakládají skupinu s názvem *Heritage Protection Club Tolet* a současně vydávají časopis *Hiits*. V Bělorusko se etablovalo hnutí s názvem *Krywya* sídlící v Minsku. Ukrajina měla také svého významného představitele pohanství, a to Volodymyra Shayana, který emigroval do Velké Británie, ale jeho myšlenky jsou platné i v dnešní ukrajinské novopohanské kultuře. Sousední Polsko mělo také mnoho významných novopohanských představitelů, jako například Jacka Dobrowolskiho či Jerzyho Potrebowskiho. Popularita pohanství rostla až do okupace Sovětského svazu.¹⁴⁶

A Druid Fellowship, zkráceně ADF, je novopohanská americká organizace, která pořádá stejně jako její sesterské evropské instituce různé workshopy a přednášky. Název odkazuje na irské druidy. Výše zmíněná organizace funguje pod dohledem rady zvané Mother Grove, jež se skládá z Archdruid, the Vice-Archdruid, což můžeme volně překládat jako novopohanský předseda a novopohanský místopředseda. Dalšími členy rady jsou pokladník či sekretář. ADF má velmi bohatou organizační strukturu. Zajímavé je, že členové se mohou účastnit i online kurzů. Znáмым členem byl Archdruid Issac Bonewits, který v roce 1983 samotnou ADF organizaci založil a v jejím čele byl až do roku 1996, kdy rezignoval. Zemřel v roce 2010, ale jeho odkaz žije dodnes.¹⁴⁷

5. FEMINIZMUS

Feminismus požaduje odstranění bariér mezi postavením žen a mužů ve společnosti. Nejde ovšem o jednotný směr, ale některé požadavky mohou stát i proti sobě. Existují odnože feministického hnutí, které jsou radikálnějšího typu, například anarchofeminismus, který prosazuje úplné odstranění všech hranic, jež jsou mezi mužským a ženským světem. Rovněž existuje i liberální feminismus, který se orientuje na politické a ekonomické roviny.

148

---

¹⁴⁶ Pohanský kruh: *Novopohanství ve východní Evropě* [online]. 2012-06-16 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://pohanskykruh.wordpress.com/2012/07/16/novopohanstvi-ve-vychodni-evrope/>.

¹⁴⁷ WYNDHAM, Jeffrey. *ADF: What is ADF?* [online]. [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://www.adf.org/about/basics/what-is-adf.html>.

¹⁴⁸ SOKÁČOVÁ, Linda: *Stručná historie feminizmu*. Feminismus.cz: o ženách, mužích, feminizmu a gender studies [online]. Gender Studies o.p.s, 2003 [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: <http://web.feminismus.cz/historie.shtml>

Počátky feminizmu jsou datovány ke konci 18. století. Feminismus v USA se zaměřoval na nedostatečnou politickou aktivitu žen, která jim byla v té době odepírána. V Evropě se první feministické projevy začaly ukazovat v průběhu Francouzské revoluce v roce 1789. Hlavní představitelka této feministické revoluce byla Olympe de Gouges, která byla za svou statečnost popravena. Přesto se jí podařilo upozornit na problém, který tu byl po celá staletí. Olympe de Gouges poupravila Deklaraci lidských práv. Po skončení revoluce byl však vydán dekret, který stanovoval, že žena se nesmí účastnit jakéhokoli politického dění. Pokud se sešlo více jak pět žen, mohly být rozeznány příslušnými orgány.¹⁴⁹

V první polovině 20. století se v některých zemích k volbám mohly dostavit i ženy (Československo – 1920). S příchodem druhé světové války snahy feministického hnutí ustoupily do pozadí.¹⁵⁰

V 60. letech 20. století ženy začaly v plné síle opět bojovat za rovnocenná práva, ale tentokrát se zaměřily na řádné uplatnění žen ve společnosti. Vznikaly nové feministické instituce, které si pod svou záštitu vzaly rozličné feministické otázky.¹⁵¹

5.1. Významná feministická hnutí a slavné představitelky

Aktivistky za volební právo žen byly v Anglii nazývány *suffragettes*, v českém překladu sufražetky. Tento výbor vzniká v první polovině 19. století ve Velké Británii a jeho hlavním cílem bylo získat volební právo pro všechny ženy. Původní členky byly ženy pocházející ze střední třídy, ale později se přidaly i ženy z nižší společenské třídy, tzv. dělnice. Na počátku 20. století měly sufražetky celosvětovou podporu. Původně to byly separované skupiny, které měly více cílů nežli získat volební právo. Vyvíjely nátlak na prosazení volební reformy, která by jim umožnila volit. Tento pokus nedopadl dobře a ženy volební právo nedostaly, ale jejich požadavek se dostal do povědomí veřejnosti. Sufražetky měly podporu i u mužů, kteří jim byli nápomocni například tak, že se nechávali dobrovolně zavírat do vězení. Samotné členky rozdávaly letáčky nebo lobbovaly v parlamentu. Jejich protesty měly i stinnou stránku, neboť mnoho členek ničilo veřejný

---

¹⁴⁹ Tamtéž, [cit. 2018-02-19].

¹⁵⁰ Tamtéž, [cit. 2018-02-19].

¹⁵¹ SOKÁČOVÁ, Linda: *Stručná historie feminizmu*. Feminismus.cz: o ženách, mužích, feminizmu a gender studies [online]. Gender Studies o.p.s, 2003 [cit. 2018-02-19]. Dostupné z: <http://web.feminismus.cz/historie.shtml>.

majetek a ve vězení se dožadovaly statutu politických vězňů. První světová válka přinesla významnou změnu, jelikož od roku 1918 měly volební právo ženy, které dosáhly věku 30 let. Netrvalo dlouho a ženy se domohly stejných práv jako muži a volily již od dosažení věku 21 let.¹⁵²

Svobodné ženy zvané *Mujeres Libres* se podílely na feministickém hnutí ve Španělsku. Toto hnutí se odlišovalo tím, že se ženy nepovažovaly za typické feministky, nýbrž svůj zájem zaměřovaly jak proti fašismu, tak proti útlaku žen. Toto hnutí působilo velmi krátce, končí v únoru 1939, přesto se za tak krátké působení k němu přidalo na 20 tisíc žen. Zakladatelky Svobodných žen spojily boj za své osvobození s bojem za sociální revoluci i bojem proti fašismu.¹⁵³

Dále jsou zmíněny konkrétní ženy bojující za ženská práva. Jednou z prvních žen u nás byla Františka Plamínková, česká bojovnice za práva žen. V roce 1912 byla díky její snaze zvolena první česká poslankyně a v roce 1919 zrušen celibát učitelek. Několik dalších let sváděla boj se společností, usilovala o snazší porody pro ženy či uznání mateřské dovolené za základní lidské právo. Požadovala dostatek žen na vyšších pracovních pozicích a modernější pojetí rodinného práva. Snažila se o mnoho dalších výhod pro ženy. Byla členkou mezinárodních feministických organizací. Františka Plamínková byla popravena 30. června 1942.¹⁵⁴ Františkou Plamínkovou byla založena většina organizací, které se zabývaly ženským hnutím v tehdejší Rakousku-Uhersko a později v Československu. Stála například u zrodu Ženské národní rady a Výboru pro volební právo žen.¹⁵⁵ V českých zemích spolupracovala s významnými zastánci feministického hnutí, např. Miladou Horákovou, Tomášem Garriguem Masarykem a mnoho dalších.

Betty Friedan přišla s tezí „*problém beze jména*“ a charakterizovala ho jako nenaplnění životních cílů. Ženy jsou brány pouze jako pasivní bytosti, jejichž hlavní náplní

---

¹⁵² SOKÁČOVÁ, Linda: *Stručná historie feminizmu. Feminismus.cz: o ženách, mužích, feminizmu a gender studies* [online]. Gender Studies o.p.s, 2003 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <http://web.feminismus.cz/historie.shtml>.

¹⁵³ Tamtéž, [cit. 2018-05-21].

¹⁵⁴ UHROVÁ, Eva. *Františka Plamínková*. FS: Femi story [online]. 2015, 2015-01-18 [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: <http://www.femistory.cz/frantiska-plaminkova/>.

¹⁵⁵ SOKÁČOVÁ, Linda. *Stručná historie feminizmu. Feminismus.cz: o ženách, mužích, feminizmu a gender studies* [online]. Gender Studies o.p.s, 2003 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: <http://web.feminismus.cz/historie.shtml>.

byla pouze starost o domácnost, plnění funkce manželky, matky a hospodyně zároveň. Stála u zrození *National Organization for Woman* a se její prezidentkou. Organizace vznikla za účelem podpory ženských práv. Po roce fungování čítala organizace 700 členů a v roce 1974 již 40 tisíc.¹⁵⁶

Judit Butler je představitelkou poststrukturalistického feminizmu a sepsala dílo *Gender trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. Butler neřeší boj mezi ženstvím a mužstvím, ale pokládá za důležité řešit rozdíly mezi náboženským vyznáním, sexuální orientací apod. Butler se zaměřuje na dichotomii muže a ženy.¹⁵⁷

5.2. Hnutí wicca a feminizmus

Na otázku, zda je wicca zároveň řazeno k feministickým hnutím, nelze jednoznačně odpovědět. Podle toho, co je výše uvedeno o feminizmu, nelze říci, že feminizmus je něčím, co by spadalo k učení wiccanů. Wicca nepřijímá výhradně muže, či ženy. Najdou se ovšem i výjimky, jednou z nich je Dianistická wicca. K tomuto hnutí se hlásí výhradně ženy a je úzce spjato s feminizmem, do kterého se mnoho členek aktivně zapojuje. Oproti křesťanství dávají wiccy na ženskost větší důraz, neboť je ve společnosti stejně důležitá jako mužství.¹⁵⁸

Důležitým prvkem hnutí wicca je vyvážení sil mezi mužským a ženským elementem. Při vedení covenu není striktně dáno, kdo bude v čele, zda to bude žena či muž. Záleží na domluvě příslušného covenu. Dochází i k případům, že coven vede pokaždé někdo jiný, jednou muž, podruhé žena. Většina covenů ale dává přednost ženě. Oproti křesťanství je ve wiccanském hnutí důležité, aby ženské síly byly vyrovnané s těmi mužskými. Zvýšení mužských či ženských sil závisí na provádění rituálu, při němž je dovoleno, aby některé síly byly upřednostněny. Příkladem může být tzv. vzývání Luny, jedná se o rituál, který je prováděn při úplňku. Tento rituál vede velekněžka (žena) a velekněz (muž) se stává pouze jejím pomocníkem.¹⁵⁹

---

¹⁵⁶ Tamtéž, [cit. 2018-05-14].

¹⁵⁷ Tamtéž, [cit. 2018-05-14].

¹⁵⁸ SUTCLIFFE, Steven, BOWMAN, Marion. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*; Edinburgh University Press, 2000, ISBN 978-0748609987, str. 137-154.

¹⁵⁹ SUTCLIFFE, Steven, BOWMAN, Marion. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*; Edinburgh University Press, 2000, ISBN 978-0748609987, s. 137-154.

6. ZÁVĚR

V bakalářské práci pojednávám o problematice čarodějnických procesů, hnutí wicca, novopohanství a feminizmu. Začátek práce je věnován chronologickému představení všech témat. Dále se v práci zabývám obdobím od roku 1692, kdy se v Americe pořádaly tzv. hony na čarodějnice, jež stejně tak jako v českých zemích, neprobíhaly masově po celém území, ale pouze na lokální úrovni. Příkladem výskytu honu na čarodějnice na místní úrovni je americký Salem. Stíhání trvalo pouze několik měsíců, ale i přes krátký časový úsek zde bylo mnoho lidí odsouzeno ke smrti. Specifické na salemském honu bylo to, že vše začalo jednou nevinou lží. Později byl hon na čarodějnice využíván jako prostředek k obohacení se. Soudci zkonfiskovali majetek obětí, které posílali na smrt. V Evropě se hony objevovaly již ve 14. století, a to na území tehdejšího savojského knížectví. Největší nárůst honů na čarodějnice byl v 16. – 17. století, k němuž přispěl vynález knihtisku v polovině 15. století, jenž zapříčinil masové rozšíření inkviziční literatury.

Anglické hony na čarodějnice jsou specifické zejména tím, že čarodějnice byly oběšeny. Procesy ve Velkých Losinách a Šumperku byly největšími čarodějnickými procesy na území zemí Koruny české. Stěžejní kniha, která se zabývá čarodějnickými procesy nese název *Kladivo na čarodějnice*, sepsaná Heinrichem Kramerem a Jakobem Sprengem. Byla vydána jako příručka pro začínající inkvizitory a soudní tribunály. V jejích třech částech bylo vysvětleno a popsáno, jak správně postupovat při vyslýchání a souzení domnělých čarodějnic.

Dalším klíčovým termínem, kterým jsem se zabývala, byla wicca. Wicca prochází neustálým vývojem a rozšiřuje se po celém světě. Do češtiny je přeložen jen zlomek literatury, která se wiccou zabývá. Jedná se o spojení novopohanství a ezoterismu. Většina knih, věnovaných tomuto tématu, je napsána v anglickém jazyce. Knihy jsou také dostupné v elektronické podobě. Například Margaret Murray spojuje feminizmus a čarodějnictví, a právě její práce inspirovala Geralda Gardnera k vymyšlení pojmu Wicca, jež spojuje starodávné tradice s moderním náboženstvím. Gerald Gardner převzal část od každé okultistické vědy a zařadil ji do svého učení. Inspiroval se například ve východních zemích, kde nějakou dobu pobýval. V těch částech práce, které se věnují wiccám, jsem ponejvíce čerpala ze zahraničních webových stránek, které se na wiccanství zaměřují. V novopohanské

historii není žádná významná česká osobnost, která by se zasloužila o popularitu a rozvoj wiccy, proto většina zdrojů pochází z anglosaských webových stran.

Novopohanství je důležitá část wiccanské kultury, protože z tohoto náboženství vychází nejvíce. V práci se zaměřuji jak na novopohanství v České republice, tak ve světě. Ve Spojených státech jsou uskupení velmi strukturovaná v čele s hlavní radou, která dohlíží na chod celku jako takového. Pod sebou mají nižší rady, které dohlíží nad autonomními celky organizace. Dále jsem našla informace o pohanských tradicích ve východní Evropě. Všechny poznatky o novopohanství jsem čerpala z webových stránek novopohanských organizací. Na rozdíl od americké organizace ADF jsou ty české méně řízené. Je to způsobeno tím, že české novopohanské společnosti nečítají tolik členů jako jedna americká. Co však považuji za pozitivní aspekt narušení od ADF, je spolupráce, která probíhá mezi českými organizacemi, na základě, které jsou pořádány workshopy nebo přednášky.¹⁶⁰

V poslední části své práce se věnuji feminizmu. Wicca patří k feministickým skupinám, pro které je charakteristické stejné postavení mužského a ženského elementu. V mnoha případech jsou velekněžky ženy. Wiccanští bozi je mužského i ženského pohlaví. Rovnocenní postavení obou pohlaví je jedním ze základních pravidel vyznavačů náboženství wicca. V části věnující se feminizmu neopominám i jeho významná hnutí s hlavními představitelkami. Zmiňuji je zde z toho důvodu, že bez jejich uvedení by nebylo patrné, jak těžké bylo dosáhnout takové rovnoprávnosti, jaká je v dnešní době, přesto však není všude pravidlem. V rozvojových zemích rovnoprávnost skoro neexistuje, stejně tak v islámských zemích. Osobně genderovou diskriminaci odsuzuji, což byl jeden z důvodů, proč jsem si zvolila toto téma bakalářské práce.

V mé bakalářské práci nejvíce vycházím z knihy *Hon na čarodějnice* od Bedřicha Šindeláře, která popisuje čarodějnické procesy po celém světě. Její kapitoly se liší v závislosti na tom, kterou zemi popisuje. Čerpala jsem z ní také informace o Čarodějnické bule a knize *Kladivu na čarodějnice*.

---

¹⁶⁰ WYNDHAM, Jeffrey. *ADF: What is ADF?* [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <https://www.adf.org/about/basics/what-is-adf.html>.

PRAMENY

- CAVE, Janet. *Čarodějky a čarodějnictví*. Amsterdam: Time-Life Books 1990.
- GARDNER, Gerald Brosseau. *Moderní čarodějnictví*. Grada Publishing as, 2009. ISBN 978-80-247-3218-3.
- KOČÍ, Josef. *Čarodějnické procesy: z dějin inkvizice a čarodějnických procesů v českých zemích v 16. až 18. století*. Praha: Horizont, 1973.
- MUCHEMBLED, Robert. *Magie a čarodějnictví v Evropě*. Praha: Volvox Globator, 1997.
- SOKÁČOVÁ, Linda. *Stručná historie feminizmu*. Feminismus.cz: o ženách, mužích, feminizmu a gender studies [online]. Gender Studies o.p.s, 2003. Dostupné z: <http://web.feminismus.cz/historie.shtml>.
- SPENGER, I., and H. INSTITORIS. *Malleus maleficarum – Kladivo na čarodějnice*. přeloženo z latinského vydání z Lyonu 1669, překlad a přemluva Jitka Lenková – Otakar II., Praha, 2000.
- SPURNÝ, František. *Vyvrcholení čarodějnických procesů v 17. století a jejich právní aspekty*. Zpravodaj 35. Ostrava 1966 s. 2; In DÜLMEN, Richard van. *Divadlo hrůzy: soudní praxe a trestní rituály v raném novověku*. Praha: Rybka Publishers, 2001. ISBN 80-861-8244-4.
- ŠINDELÁŘ, Bedřich. *Hon na čarodějnice západní a střední Evropa v 16. - 17. století*. Praha: Svoboda, 1986.
- Wicca. *Wicca.cz* [online]. Dostupné z: <http://wicca.cz>.

UŽITÁ LITERATURA

- ACHRER, Jakub. *Wicca: První zasvěcení*. Praha: Volvox Globator, 2005.
- B., Michal. *Matthew Hopkins: Krvavý inkvizitor, neoblomný advokát a hlavní lovec čarodějnic na Britských ostrovech: Nejznámější lovec čarodějnic, který se společně se svojí inkviziční četou neštítel ani těch nejbarbarštějších metod*. Refresher [online]. 2018,

17.09.2016 [cit. 2018-05-10]. Dostupné z: <https://refresher.cz/36335-Matthew-Hopkins-Krvavy-inkvizitor-neoblomny-advokat-a-hlavni-lovec-carodejnic-na-Britskych-ostrovech>

BLUMFELD, S. M. *Aleister Crowley*. Reflex [online]. 2018,.2003-03-24. Dostupné z: <http://www.reflex.cz/clanek/causy/73947/aleister-crowley.html>.

BMWC: Česko-moravský čarodějnický slet [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <http://bmwc.org/>.

BUCKLAND, Raymond. *Velká učebnice čarodějnictví a magie*. Praha: Pragma.

Bůh a Bohyně v pojetí kultu Wicca [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: http://druidova.mysteria.cz/KELTSKE_TRADICE/BUH_A_BOHYNE.htm.

Coven of the Cythrawl: Leagning and Living the Craft [online]. 2018–3- 15 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.coven-of-cythrawl.com/seax-wicca/>

Česká Pohanská Společnost oficiální web Č. P. S., z. s.. *O České pohanské společnosti* [online]. [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://pohanskaspolecnost.cz/o-ceske-pohanske-spolecnosti/>.

DINZELBACHER, Peter. *Světice nebo čarodějky?* Praha: Vyšehrad, 2003.

FARRAR, Janet a Stewart. *A Witches' Bible*. Phoenix Publishing: 1996.

FRANCEK, Jindřich. *Čarodějnice příběhy*. Praha: Pasek, 2005. ISBN 80-718-5697-5. S. 4-5.

FERAON, Mike. *Hlas mučedníků: Beletrizovaná biografie jedné z klíčových postav historie křesťanství*. [online]. STEFANOS, 1986 [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://www.hlas-mucedniku.cz/martin-luther.html>.

GANDER, Kashmira. *Doreen Valiente: The fascinating story of the mother of modern witchcraft: Doreen Valiente's work is being celebrated at a new exhibition in Brighton*. Independent [online]. 2016-04-11 [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: <https://www.independent.co.uk/arts-entertainment/doreen-valiente-the-mother-of-modern-witchcraft-whose-spells-are-still-used-today-wicca-brighton-a6973196.html>

GIVEN, J. B. *Inkvizice a středověká společnost*. Neratovice: Verbum Publishing s.r.o., 2008. ISBN 978-80-903920-0-7.

Globe24.cz. *Návrat k náboženství předků? Češi se stále více zajímají o pohanství* [online]. 2016-07-15 [cit. 2018-10-30]. Dostupné z: <https://globe24.cz/domov/9277-navrat-k-nabozenstvi-predku-cesi-se-stale-vice-zajimaji-o-pohanstvi>

GUILEY, Rosemary E. *Encyklopedie čarodějnic a čarodějnictví*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1997, ISBN 80-7033-432-0.

Historie PFICz. Mezinárodní pohanská federace Čech, Moravy a Slezska [online]. Mezinárodní Pohanská Federace pro Čechy, Moravu a Slezsko, 2018 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.pohanskafederace.cz/o-pfi/historie-pficz/>.

HUTTON, Ronald. *The Triumph of the Moon: A History of Modern Pagan Witchcraft*. New York: Oxford University Press, 1999. ISBN 978-0-19-285449-0.

JONES, Prudence. *Pagan Theologies*, in: *Harvey, Graham*. Paganism today. London: Thorsons, 1995.

LAMBERT, Malcolm. *Středověká hereze*. Praha: Argo, 2000. ISBN 80-7203-291-7.

LINDER, Douglas. *Bridget Bishop. Famous trials* [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.famous-trials.com/salem/2043-bridget-bishop>

LINDER, Douglas. *Chronology of Events Relating To The Salem Witchcraft Trials. Famous trials* [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.famous-trials.com/salem/2075-asal-ch>

LINDER, Douglas. *The Witchcraft Trials in Salem: An Account*. [online]. 2018 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.famous-trials.com/salem/2078-sal-acct>

LEWIS, R. James. *Witchcraft Today: An Encyclopedia of Wiccan and Neopagan Traditions*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 1999, ISBN 1-57607-134-0.

LUŽNÝ, Dušan: *Nová náboženská hnutí*. Brno: Vzdělávací a poradenské centrum MU, 2005.

MASTIN, Luke. *Famous Witches – Doreen Valiente (1922–1999). Witchcraft: A guide to the misunderstood and the maligned* [online]. 2009. Dostupné z: http://www.witchcraftandwitches.com/witches_valiente.html.

MURRAY, Margaret. *The Witch-Cult in Western Europe: A Study in Anthropology*. Forgotten Books, 2008.

Mezinárodní pohanská federace Čechy, Morava, Slezsko: O pohanství [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.pohanskafederace.cz/o-pohanstvi/>.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociologická encyklopedie: Čarodějnice* [online]. [cit. 2018-11-06]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C4%8Carod%C4%9Bjnice>.

Nová PFIcz [online]. Mezinárodní Pohanská Federace pro Čechy, Moravu a Slezsko, 2018 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.pohanskafederace.cz/o-pfi/nova-pficz/>.

O PFI. Mezinárodní pohanská federace Čech, Moravy a Slezska [online]. Mezinárodní Pohanská Federace pro Čechy, Moravu a Slezsko, 2018 [cit. 2018-02-21]. Dostupné z: <http://www.pohanskafederace.cz/o-pfi/>.

SIMPSON, Jacqueline. *Margaret Murray: Who Believed Her, and Why?* Folklore [online]. 1994, roč. 105, č. 1-2. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/1260633>.

Platidla: Měna, která se u nás používala od dob vzniku železnic až dodnes [online]. 2012-01-05 [cit. 2019-04-09]. Dostupné z: <http://www.railian.com/historie/mena.html>

PETIŠKA, Eduard. *Staré řecké báje a pověsti*. Education, 1969.

Pohanský kruh: Novopohanství ve východní Evropě [online]. 2012-06-16 [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://pohanskykruh.wordpress.com/2012/07/16/novopohanstvi-ve-vychodni-evrope/>.

PURKISS, Diane. *The witch in history: early modern and twentieth-century representations*. London – New York: Routledge, 1996, s. 8.

RALPH-LEWIS, Brenda. *Temná historie papežů*. Praha: DEUS, 2009. ISBN 978-80-87087-94-7.

ROUNTREE, Kathryn. *Contemporary pagan and native faith movements in Europe: colonialist and natianolist impulses*. New York: Berghahn, 2015. ISBN 978-1-78238-646-9.

RYŚ, Grzegorz. *Inkvizice*. Praha: Mladá fronta, 2004. ISBN 80-204-1089-9.

Seznam.cz: slovník [online]. [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://slovník.seznam.cz/en-cz/?q=convene>

SLEZÁK, Milan. *Odysea? Kirke už má toho vzdychání až po krk a balí hrdinovy svršky*.

IRozhlas: Rčení pod rentgenem [online]. Praha, 2018, 2017-10-05. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/rceni-pod-rentgenem-milan-slezak-odysea_1710150713_mls.

Starý zákon (Levitikus nebo kniha Přísloví: „Čarodějnice nenecháš na živu.“ Stejně tak zažitou víru v existenci č. v pozdní antice viz. Apulejův Zlatý osel.).

SUTCLIFFE, Steven, BOWMAN, Marion. *Beyond New Age: Exploring Alternative Spirituality*. Edinburgh University Press, 2000, ISBN 978-0748609987.

TAPPENDEN, Roz. Gerald Gardner. *Legacy of the 'father of witchcraft'*. BBC News [online]. 13-06-2014 [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-england-27782244>

UHROVÁ, Eva. *Františka Plamínková*. FS: Femi story [online]. 2015, 2015-01-18. Dostupné z: <http://www.femistory.cz/frantiska-plaminkova/>.

VÁCLAVÍK, David. *Sociologie nových náboženských hnutí*. Masarykova univerzita, Brno, 2007.

VAŠKOVÁ, Veronika. *O novopohanství* [online]. [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: http://druidova.mysteria.cz/UVAHY_A_ZAMYSLENI/O_NOVOPOHANSTVI.htm.

VOJTÍŠEK, Z. *Novopohanství a jeho přítomnost v české společnosti*. Teologická revue: 2007. Dostupné z: <http://www.htf.cuni.cz/HTF-80-version1NovopohanstviProTeologickouRevui.doc>.

WHITEHOUSE, Ruth. *Margaret Murray (1863–1963): Pioneer Egyptologist, Feminist and First Female Archaeology Lecturer*. Archaeology International [online]. 2013, roč. 2012-2013, č. 16. Dostupné z: <http://doi.org/10.5334/ai.1608>.

Wicca, příroda, magie: Pohanství a novopohanství. *Pohanství* [online]. 2011-06-22 [cit. 2018-12-04]. Dostupné z: <http://www.wiccan.estranky.cz/clanky/pohanstvi/pohanstvi-a-novopohanstvi.html>.

WYNDHAM, Jeffrey. *ADF: What is ADF?* [online]. [cit. 2018-10-29]. Dostupné z: <https://www.adf.org/about/basics/what-is-adf.html>.